

Archy, 29

Der mensche lebet mit alleme in dē brotte:

VELIKONOCE — VÝROČÍ NAŠEHO KŘESTNÍHO ZNOVUZROZENÍ

Glosa liturgická.

Odklon od zbožnosti liturgické způsobil, že v pobožnostech postních i velikonočních mizí namnoze jakýkoliv konkrétní vztah k přednímu myšlenkovému motivu, který nejvýrazněji ovládl liturgii okruží velikonočního, vtisknuv jí ráz *obnovné slavnosti křestní*. Zapomíná se na *křestní charakter* kvadragesimy a velikonoc. Tak uniká hlavní myšlenkový rys ve stylu bohoslužby nejdůležitějšího úseku církevního roku. Liturgická idea velikonoční není správně chápána. Mnohé pak v liturgii postní i velikonoční jeví se cizím a nesrozumitelným. A je to jedna z hlavních příčin, proč zbožnost věřících v největším a ústředním bohoslužebném ročním okruží pozbývá rázu zbožnosti církve.

Je nesporno, že v dobách, kdy se tvořila liturgie postní i velikonoční, přední pozornost obrácena byla k přípravě katechumenů na slavný velikonoční křest. To se však nesmí v liturgických výkladech odbývatí pouhou glosou o staré praxi, která dnes už neexistuje. Ve změněných poměrech upuštěno bylo arci od starokřesťanské výuky katechumenů. Dnes nepřevládají dospělí čekatelé křtu

jako v dobách, kdy mizelo pohanství a celé národy vstupovaly branou křtu do církve Kristovy. Dřívější katechumenská výuka o základech víry upravena *podle nových poměrů*. Nezmizela. Zavedena do školního náboženského vyučování, respektive zůstala v chrámech v jiných formách. Ale proto liturgická idea velikonočního předhodi i ústředního svátku křesťanstva nebyla pozměněna. Liturgické formuláře, vytvořené v dobách staré praxe katechumenské, zůstaly podnes oficiálními projevy zbožnosti církve v postním čtyřicetidení i o velikonocích. *Liturgické pojetí oslav velikonočních* zůstává od starokřesťanských dob nedotčeno a nikdo nemá práva umělými výklady ideu křesťanských velikonoc zastírat, zúžovat nebo pozměňovat. Liturgie postní i velikonoční jest drahocenným odkazem epochy nejžhavějších úsilí o posvěcení lidstva a upevnění vlády Kristovy v srdci pokřesťených národů. Vane z ní duch starokřesťanské zbožnosti, starokřesťanských mravních snah i liturgického chápání doby velikonoční. *V ní názor církve na dobu velikonoční.*

Nejstarší postní mešní formuláře *v pondělí, ve středu, v pátek* (z části i v sobotu) od první neděle postní počínajíc, jsou úplně ovládnuty motivem křestním. Stejně liturgie velikonoční oktávy. Formuláře úterků a čtvrtků utvořeny až po odstranění starého katechumenátu. S ideou křestní souvisejí též, byť odvozeně. Výuka katechumenů dala se v přípravné části mše svaté. Navazována na mešní biblická čtení. Týkala se základních nauk víry. O vlastním tajem-

ství svátostného znovuzrození ve křtu mluveno ponejvíce pouze obrazně. Teprve ve velikonočním osmidení plně osvětlováno.

Z ústního vyučování v základních pravdách křesťanských vznikla instituce katechumenátu. Podstatné zřízení katechumenátu zjišťujeme už v 2. století. Hlavní jeho rozvoj datuje se však ze 4., 5. a 6. století. Doba vyučování trvala s počátku několik měsíců, později i několik roků. Bližší příprava křtěnců, kteří po kursu katechumenském, zpravidla na počátku doby postní žádali o připuštění ke křtu, byla už kratší. Omezovala se asi na 40 dní. Křest udílen slavně o *veliké noci*. Druhým termínem pro slavný křest byla noc před Božím hodem svatodušním. Tehdy křtěni ti, kdož pro nemoc nebo pro jinou překážku nemohli přijati svátost křtu o veliké noci. (Proto se dosud světi křestní voda v sobotu před Božím hodem svatodušním a v bohoslužbě vigilie a oktávy svatodušní obdobné modlitby za novokřtěnce jako ve velikonočním týdnu.) Vyučování katechumenů, hlavně v době bližší přípravy, spojeno bylo s mnohými posvátnými symbolickými obřady, jež ostatně zhuštěně dosud provázejí svátostný obřad křtu. Napomáhaly k spasitelné přípravě na nadpřirozené znovuzrození. Bližší příprava katechumenů v době postní byla soustředěna později v 7 t. zv. skrutiniích, slavnostních to shromážděních, při nichž křtěnci za přítomnosti věřících v pravdách svaté víry byli vyučováni a zkoušeni. Zároveň konány pobožnosti za křtěnce a zmíněné obřady.

Postup jejich podstatně dochován dosud při křtu: *Symbolické dýchání do tváře*, náznakový úkon posvěcený Kristem, jímž započínalo anticipační zasvěcování chrámu Ducha sv. („Jedině takového dechnutí za hodna uznáváme zlého nepřítele, jenž musí podlehnouti; neboť nezaslouží... aby se s ním jinak nakládalo...“ Tak ve výkladu ze VI. stol., v listu Jana jáhna k Senariovi), dále *vkládání některolika zrn posvěcené soli do úst* s modlitbou podstatně dosud při křtu dochovanou. („Soli — tak čteme v uvedeném starobylém výkladu — užívá se v přirozeném řádu věcí, aby se maso kořenilo a zachovalo. Kořeníme ducha křtěncova svěcenou solí moudrosti a slova Božího, aby nabyl pevnosti a zdraví proti hnilobě pozemského smýšlení...“), nato slavná *vymítání* (exorcismy), jimiž vychvácování z vlivů moci pekelné a připravování pro drahocennou milost nadpřirozeného znovuzrození. Zvlášť slavné bylo třetí skrutinium ve středu po 4. neděli postní. Nazýváno „vedením do evangelia“ a „otvíráním uší“. Odevzdáváno totiž tehdy křtěncům snešení víry, evangelium a Otčenáš. Úkon ten provázen obřadem otvírání uší. Přítomní kněží dotýkali se uší křtěnců, jak to učinil Spasitel hluchoněmému, a pronášeli při tom slovo Páně „Otevři se!“ Byla to náznaková příprava k přijetí tajemství zjevení Božího. Následovala hned po ní promluva o evangeliích (dosud dochovaná v sakramentáři Gelasiově). Poslední skrutinium bylo těsně před křtem o veliké noci. Přistupoval tu poslední obřad: *mazání na prsou a na zádech posvěce-*

ným olejem. Křtěncům tím symbolicky kladeno na srdce, že vstupují v řady Božích bojovníků. Po navrácení sněžení víry, jež každý křtěnec prorozjímal a jemuž se naučil nazpaměť a je slavně pronesl (za nedospělé učinili tak kmoťri), řada známých čtení z liturgie Bílé soboty uzavírala přípravu křestní, jejímž účelem bylo — jak praví se v prastarých liturgických knihách — přemoci nepřitele spásy, ducha světa a otevřítí brány království nebeského...

Jaký vztah má k našemu náboženskému životu v době postní ideový odkaz staré praxe katechumenské v liturgii? Především nesmíme zapomínati, že při postní přípravě na slavný velikonoční křest neběželo výlučně jen o čekatele víry. Křestní křesťanská cvičení platila i věřícím. Instrukce čekatelů křtu byla spjata s bohoslužbou a vázána na chrám za účasti křesťanské obce. Při výuce katechumenů obnovovali a prohlubovali věřící znalost pravd víry. Postní doby používali jako duchovní obnovy. Připomínali si požehnání, jehož se křtem stali účastni, jakož i povinnosti, jež převzali. Účast jejich při liturgii postní byla větší než katechumenů. Když čekatelé víry po přípravné části mše sv. byli z chrámu propuštěni, věřící zůstávali, obcujíce sv. tajemstvím. Svátostné zdroje milosti, o nichž katechumeni byli pouze poučováni, věřícím byly otevřeny. Liturgické texty přípravné části mše sv. vztahovaly se popředně na katechumeny, ale též i na věřící. Právě věřící měli hlouběji vnikati v bohatý jejich obsah. Souviselo to s vlastní hlavní ideou velikonočního předhodí: Obnovit

se v křestní spravedlnosti a připravit se tak na oslavu velikonoce — na výročí křesťanského znovuzrození a nadpřirozeného zmrtvýchvstání.

Velikonoce byly ve spojení s oslavou vítězného dokonání oběti vykupitelské *velikým svátkem křtu, svátkem Osvícení v Kristu, nadpřirozeného zmrtvýchvstání a vzkříšení k životu věčnému*. Postní příprava katechumenů na velikonoční křest vtiskla liturgii velikonočního předhodí ráz duchovního jara. Kvadragesimální výukou čekatelů křtu započínalo duchovní podjaří na líchách církve. Adepti víry byli novými výhonky na stromě církve. Idea duchovní vesny vysvětluje velikonoční výblesky radostné důvěry v četných postních formulářích. Jsou projevy mateřské radosti církve před novým blízkým duchovním porodem. Ovlivnila též motiv utrpení a smrti Vykupitelovy v postní liturgii. Bohoslužba postní rozvinuje posvátné drama vykupitelské po stránce *vnitřní* v obrazech zápasu tmy se světlem, zla s dobrem, nenávisti s láskou. Usiluje spojit přípravu katechumenů a náboženský život věřících v postním čtyřicetidení s vykupitelským zápasem Kristovým. (Teprve po 4. neděli postní objevuje se děj utrpení Páně v rouše dějinném.) Liturgie předpostí tvoří úvod. Zaznívají z ní vážná napomenutí nabádající k obnově aktivity na duchovním závodišti životním, k nové práci na vinici Páně. Tyto úvodní výzvy, spojené s poukazem na *úkol* a *cíl* našeho poslání, obměňují bohoslužebné texty dvou dalších neděl devítiníkových. Z formulářů doby postní (od

první neděle kvadragesimální počínajíc) vynořuje se před námi v plném jasu velkorysá myšlenková dispozice doby postní. Ústřední myšlenka po stránce předmětné: *Vykupitelský boj mezi světlem a tmou*. První fáze: Boj obranný (1. a 2. neděle). Druhá fáze: Vykupitelský výboj (další neděle). Po stránce podmětné: Obnovme po příkladu Vykupitelově boj se zlem ve svém životě, obnovme úsilí o své subjektivní vykoupení, zvyšme účinnost milosti a upevněme vládu její v nás. Po přípravných výzvách doby devítňikové formuláře liturgie postní soustavně rozvádějí tento program, jak je zhuštěně formulován mluvou bohoslužebnou v první postní antifoně k Magnifikat: „Hle, nyní čas příjemný, hle, nyní den spásy: v těchto tedy dnech prokazujeme se jako služebníci Boží v mnohé trpělivosti, v postech, bděních a v lásce nelíčené...“

Po stránce podmětné podpírala tedy křestní idea úsilí církve o vnitřní obrod a nový rozvoj nadpřirozeného života Spasitelem vydobytého a křtem sdíleného. Byť hlavní péče věnována novým výhonkům na stromě církve, usilováno, aby nový život rozproudil se ve všech údech církve. Věřící, kteří vlastně neustále zůstávali *slyšícími* (katechumeny) v chrámech, měli se v této době obnoviti v duchu milosti křestní.

Není divu, že význam křestního znovuzrození ve spojení s velikonočními oslavami tak vroucně zdůrazňován. Svátost tato, o níž nejvíce bylo v starověku křesťanském psáno, o níž sv. Otcové s plamenným zápalem pojednávali,

je jediným řádným prostředkem nadpřirozeného obrození od Krista ustanoveným a tudíž i branou do církve a k duchovním pokladům, Vykupitelem lidstvu získaným. Toliko křest může člověka zachrániti od věčné záhuby. Kdo není pokřtěn, nemůže platně přijmouti jiné svátosti. Jedině touto svatou branou vstupuje se do života věčného... Teprve později, kdy mizí zřízení katechumenátu a mezi čekateli křtu převládají nemluvnata, starokřesťanské vroucí hodnocení křestní obřadnosti pozbývá na své intenzitě. Byl to jakýsi důsledek změněných poměrů, arci na škodu věci. Za starých dob dospělí křtěnci mnohem pronikavěji si uvědomovali dosah nadpřirozeného znovuzrození ve křtu. Rozcházel se úplně s minulostí. Opouštěli cestu tmy a smrti, vstupovali na cestu světla a života. Náplň nadpřirozených pokladů milosti, sdílená křtem, mnohem vroucněji okoušena. Pozdější oslabení původního nadšeného hodnocení nejprvnější a nejpotřebnější svátosti byla trpce pocífována, jak patrně ze stesku pařížské synody (r. 829): Křest co do slavení u nás nynějších křesťanů zůstává daleko za prvním svatým přijímáním. U prvých křesťanů bylo tomu jinak... (Hefele IV, 56.) Lze doufat, že novodobé liturgické hnutí vykoná i po této stránce kus obrodné práce. Proč by nemohly výrazněji ožiti katechumenské instrukce ve formách postních kázání za účelem obnovy křestního slibu? Nemohlo by býti uskříšeno 7 skrutinií ve formě 7 postních křesťanských cvičení? Neposloužil by tu rozbor obřadů křestních ve světle starých dochovaných výkladů,

jež jsou v různých knihách roztroušeny a mohly by být snadno ve formě liturgických výkladů zpracovány? Jak by se těmi starokřesťanskými nádhernými výklady osvětlil význam málo chápaných symbolických součástí křestních obřadů! Jistě by se tím přispělo k hlubšímu hodnocení první, nesmírně důležité svátosti, jejíž význam tak velkolepě vyzvedá liturgie velikonoční!

Druhý význačný motiv v liturgii postní (odčiňování hříchů pokáním) souvisel s velikonoční ideou křtu. Běžíť tu o *druhý křest, o křest bolesti*... Čtyřicetidenní velikonoční předhodí hodilo se ke kajícím odčiňování hříchů. Vedle katechumenů byli veřejní hříšníci předmětem zvláštní péče církve. V době postní bylo jim konati veřejné pokání. Na počátku kající doby byli žehnáni popelem a do Zeleného čtvrtku veřejně se káli, vyloučení z obcování věřících... Mše sv. se zúčastňovali jen na počátku, jinak stáli v kajícím rouše před chrámem. Přirozeno, že v mešních formulářích postních zůstavila bývalá kázeň kajicnická hojně zřetelných stop hlavně ve čtvrtky. Později po odstranění veřejného pokání rozšířeno žehnání popelem na všechny věřící, kteří přijetím této svátostniny veřejně projevují předsevzetí konati v postní době pokání.

Nuže, i po změně dřívější praxe a úpravě křestní výuky podle nových poměrů zůstaly myšlenkové vztahy starobylé liturgie k náboženskému životu věřících v době postní nezměněny. Postní dobu máme prožívat pod vedením liturgie tak, jak byla prožívána věřícími v éře praxe

katechumenské. Nic tu není přežilého. Liturgie, usměrňující zbožnost naši, zůstává hlavní povolanou vůdkyní, jako byla před 1500 lety. Zbožnost liturgie je zbožností církve. Odklon od zbožnosti stávající liturgie je odklonem od zbožnosti církve. Naopak, čím více zpovrchnělosti a zplañlosti v novodobé zbožnosti, tím usilovněji měli bychom se k liturgii přimykati.

*

Stejně ovládnuta ideou křestní liturgie velikonočního svátečního osmidení. Bohoslužba velikonoční oktávy rozvinuje a prohlubuje s nejrůznějších hledisk význam duchovních pokladů nadpřirozeného života, vydobytého Vykupitelem a sděleného křtem. Mešní formuláře poukazují na hlavní znaky tohoto života (v pondělí: štěstí, v úterý: moudrost, ve středu: živé spojení s božským zdrojem, ve čtvrtek: jednotu, v sobotu: důstojnost).

Že při oslavách zmrtvýchvstání pozornost obrácena k novokřtěncům, je samozřejmo. Byliť velikonočními *prvotínami církve*. Ve velikonočním týdnu bělaly se chrámy jejich bílým křestním rouchem, v němž se až do soboty bohoslužeb zúčastňovali. Proto zvány též jednotlivé dni velikonočního týdne *bílými dny* (už sv. Řehoř Vel. je tak nazývá). Dosud zůstalo toto označení v liturgické řeči posledním dvěma dnům velikonočního osmidení (sobotě a neděli). Bylo přirozeno, že k novokřtěncům výslovně přihlíženo v liturgii velikonočního týdne (od noční bohosluž-

by veliké noci počínajíc). Jak v modlitbách, tak v ostatních částech mše svaté i breviře stále se vynořují vroucí zmínky o prvořinách církve. Myšlenka na novokřtěnce stále se vine liturgií v těsném spojení se zmrtvýchvstáním Páně. Nejen evangelní úryvky mají upevňovati novokřtěnce v radostné stálosti u víře, nýbrž i epištoly, vzaté většinou ze Skutků apoštolských. Právě tato svatá čtení tvořila závěrečnou instrukci novokřtěnců. Pojednávalať o duchovním nadpřirozeném obrození, jež je účinkem vykoupení.

Oktáva velikonoční je po nejvýznačnější praktické stránce jakousi osmidenní pobožností za novokřtěnce. I když za změněných poměrů katechumenát dávno odstraněn a chrámy naše se nebělají v týdnu velikonočním křestním rouchem novokřtěnců, *nejsou modlitby v liturgii dochované bezpředmětny*. Modlíme se za naše novokřtěnce, dnes převážnou většinou děti... Mějme na mysli při liturgii pokřtěné děti, obzvláště ty, jež přicházejí k užívání rozumu, tedy naše školní děti a neubráníme se pohnutí. Či nejsou právě ti naši dospívající novokřtěnci více než jindy předmětem útoků pekla? Nenasévá se do srdcí pokřtěných školních dětí s mimořádným úsilím símě nevěry? Není dnes mimořádně ohrožována víra našich novokřtěnců?

Za pokřtěné děti se modlit je právě dnes velmi nutno. Nebylo by přiměřeno dáti dnes výrazněji oktávě velikonoční ráz osmidenní pobožnosti za dospívající

dětské novokřtěnce? Kdyby se na to vroucně poukázalo v chrámech, kdyby se vyzvali rodiče i děti k větší návštěvě bohoslužeb ve velikonočním týdnu a k společným modlitbám, *neoživili bychom* vznešené intence církve, na níž takový důraz kladen v dobách, kdy liturgie velikonočního osmidení se tvořila?

Dr. F. CINEK.

ZJEVENÍ NA SVATÉ HOŘE ESKIOGA, KDE VŠICHNI VIDÍ SVATOU PANNU...

Eskioga, únor. - Vlak se zastavuje před malým nádražím Ormaiztegui, drobné město zastírá šedým závojem kruh hor, mezi nimiž, zdá se, že rozeznávám již tu, kterou nazývají v kraji: Svatá Hora Eskioga.

Již rok tomu, co na této výšině kraje Guipuscoa, jež se příkrými cestami zdvihá k lesu dubů a ryzavých buků, dějí se zjevení, jež vábí k sobě zástupy z celých Španěl.

O prvním zjevení takto mi bylo vypravováno: Soumrak již padal na krajinu, když jeden rolník hnál domů své býky, a v tom jeden z nich smekl se se stezky, a svezl se po srázu do hlubiny, vedle níž stezka vedla. Člověk ten, polekán ztrátou zvířete, o němž myslí, že ho najde dole zabitě, skočí na okraj propasti.

Nevěří svým očím: zvíře je tam zdravé a veselé, u něho stojí krásná žena, oděná bíle a rukou opírá se o jeho hlavu. Když přichází ke zvířeti, zjevení mizí.

Po nějakém čase dvě malé děti scházely po trávníku svahu, který se sklání příkře k cestě, ve chvíli, kdy již odzvonilo klekání, vracejíce se domů. Náhle se

zastavují: opřena jsouc o strom, krásná a světlem oblitá žena se na ně usmívá. Nemají žádného strachu, hledí na ni: zjevení znova mizí... Běží do vsi, a doma vypravují svým rodičům:

- Potkali jsme Svatou Pannu.

A po chvílce malý chlapec dodává:

- Měla tak hezké ruce!

Smějí se dětem, přikazují jim, aby mlčely, div nejsou trestány, protože v této zbožné baskické zemi nesmí se zahrávat s věcmi nebeskými.

Vidění pak se mnohokrát opakuje, vidoucí slyší hlas, vidí gesta, jsou okouzleni, děti jsou ve vytržení: každý je vidí. Některé osoby se odvažují a přistupují k nim, z nich jistí též vidí, popisují zjevení, jsou to osobnosti hodné víry a jsou proniknuti a rozechvěni milostí, která se jim stala. Zprávy o jich extasích se rozšiřují po vsích a městečkách, rozlétají se po kraji Guipuscoa, po celém Španělsku, přestupují Pyreneje, doslýchám se o nich ve Francii; davy se shromáždí, vidoucí jsou teď četni, jsou to děti, děvčata, mužové všeho věku, starci, a všichni vidí Svatou Pannu bíle oděnou v černém plášti, která k nim promlouvá, je napomíná, jim žehná a prorokuje... Zázrak jest přijat.

Dnes nepřestává mžít, chvílemi je z toho i drobný deštík, ale to nikomu nepřekáží, vystupujeme na Eskiogu, autobus, do něhož nasedám, jest nabit poutníky.

Jedeme cestou pahorkovitou, prškou proniká slunce, déšť uvolňuje před jeho paprsky, po rostlinstvu trpytí se stříbřité krupěje, víte, že vůkol vládne podivuhodné mlčení, jež přemáhá i těžce pracující stroj vozu, máte hluboký dojem nesmírného pokoje, přímo cítíte, jak se vám nervy i duch uklidňují, vzduch, který s rozkoší vdechujete, zdá se vám mléčné lahodnosti.

Co se to děje? Všichni po celé délce vozu zapěli najednou píseň.

Mladá dívka Maria-Luisa upadla do vytržení, víčka jí nemžikají, její výraz jest podivuhodný. Dovídám se s úžasem, že vidoucí mají takto vidění skoro všude.

Za krátko Maria-Luisa nabývá opět obyčejného vědomí; její obličej ztrácí svou extatickou blaženost, a sama se chová tak, jakoby se nic nebylo přihodilo. Konduktor autobusu je tomu asi zvyklý, ani se neobrátil.

Zastávka. Jsme na úpatí svaté hory; jsou zde malé boudy, jsou v nich křížky, růžence, medajlky a obrázky, ale nepozoruju kolem těchto nezbytných stánků poutních míst hlučivý národ kramářů a chasy jako u nás.

Ztěžka oddechující slézáme příkrou stezku, klikatící se po svahu, kolem níž hned od začátku zjevení byla upravena skrovná křížová cesta. Ale tyto malé dřevěné křížky, tak pokorně při zemi nasádkené, jež označovaly bolestná zastavení, musely býti odklizeny z rozkazu španělské církevní vrchnosti, která jim nedovolila dlouhé existence.

Z toho vyplývá, že farář Eskiogejský se spokojuje tím, že zůstává na kopci, pokrytém rzivými buky, pokud trvají vidění... Vidíme ho, jak sestupuje, štíhlý černý stín, přese vše jaksi zvědavý, buď aby podal zprávu na vyšší místo, buď jsa přitahován temným vědomím zázraku, který sem vábí zástupy.

*

Ukazují mi několik kroků ode mne dvě první vidoucí děti; jsou to Ondřej Berecinztua z Eskiogy a jeho sestřička: Antonia, dvanáctiletá.

Strom, u něhož stála Svatá Panna, vidění těchto dě-

tí, od té doby odumřel, neboť věřící jej úplně odrali z jeho listí a kůry, každý si chtěl z něho odnésti „na památku“. Stojí tu jako černý přízrak, vedle něho pak dlouhý a skrovný kříž, první to oltář hory Eskiogejské. Opírám se, nevím proč o toto lesní strašidlo, oběť sběratelské vášně; jsou tu rozestaveny naivní obrázky a zpokládána zvadlá kvítka jako první obětiny tohoto oltáře.

Zpěvy zaznívají vukol vroucněji a vroucněji: vzpomínám si maně na návrat Poutníků z *Tannhausera*.

Jedna žena pokleká. Její oči se zvracejí, rozpíná paže, její rty šeptají, vztahuje vzhůru předměty, aby byly požehnány neviditelným zjevením, kolem ní odříkávají růženec až příliš rychle. Její těžký a ničím jinak zvláštní obličej se úplně přetvořuje, nepodobá se již ani za mák obyčejné ženě, která před chvilkou se tu tiše modlila. Prý se jmenuje Maria Réalle, a má prý dar viděti lidi v jejich hříšném stavu. Extase její končí, tvář bere opět svou obyčejnou masku, stojí zde zase poklidná žena z lidu s výrazem nijak zvlášť vzrušeným, předešlá oduševnělá zanícenost úplně zhasla.

Dalo se teď znova do deště, ale to nikoho nemate; ani si toho nikdo nevšimá, neboť tady všechny smy-

slové zjevy ztrácejí na své důležitosti. Čas uplyývá a nikdo na to ani nepomyslí. Jedna skupina nahrnula se kolem krásného blondovlasého jinocha s jasnými očima, který kleče modlí se s dojemnou vroucností. Jeho příběh jest takovýto: Byl to hezký chlapík pětadvacetiletý, vesnický lamželezo a chvastoun, spíše nevěrec, jemuž chasa přezdělala Patzi. Když se doslechl o zjeveních s Eskiogy, vsadil se, že jestli on uvidí tu Pannu, a „bude-li to opravdu hezké děvče, že si ji odnese domů“.

Takto si hovoře odebral se na posvátné místo.

Ale sotva tam náš Patzi přišel, byl zvrácen, a náhle sám jsa vidoucím slyšel, jak Svatá Panna mu pravila: „Vsadil jsi se, že mne odneseš, ale tebe odnesou a to pokaždé, kdykoliv sem přijdeš.“ A od té doby opravdu vždy týž zjev se opakoval. Mladý ten muž byl vždy vytržen do stavu zřejmé blaženosti, nohy mu vypověděly službu a svalil se jako snop na zem. Péčí věřících býval pak natažen, zůstával často i celou hodinu u vytržení, potom s očima zavřenými, ztuhlý a napiatý jako mrtvola býval odnášen na rukou až dolů pod horu a tam položen. Vždy teprve za hodnou chvíli nabýval obyčejného vědomí. Přes tuto

zkušenost stále obnovovanou radost z extase jest tak mocná, že nejméně třikrát v týdnu po zkončené práci Francisco přichází se modlit před uctívanou svatyní.

Potom tu byl José Garmendia, kovář z Legarpie, muž velmi obyčejný, čtyřicetiletý, který pohroužen v extasi, jevil výraz tváře úplně přetvořený a zářící; obličej jeho zdál se jakoby světlem proniknut. Ať už se to dělo zázrakem nebo čímkoliv jiným, viděla jsem tu změnu.

Čas uběhl, že ani jsme se nenadáli; noc se blíží a autobus nás odnáší natlačené proti sobě: Maria-Luisa jest mezi námi, její hlava se chýlí náhle znovu vzad, upadá do vytržení. V stínu její zvrácené oči svítí bělmem; zaznívá píseň, lidé se chtějí jaksi uvolnit z mocných dojmů.

*

Podivovala jsem se u přátel, kteří zde déle prodleli, zdrženi byvše neobyčejnými těmito fakty očividných zázraků, fotografiím. Na jedné z nich jest mladá dívka s čistým dětským obličejem, jejíž oči upírají se vzhůru přitahovány, zdá se, nebeským zjevem. Je to Ramona Olazabal z Beissanie. Jest jí 16 let. Ona prá-

vě na rozkaz Svaté Panny a aniž pocítila jakou bolest, měla obě ruce probodeny zlatým mečem, jenž měl poskytnouti hmatatelný důkaz nevěřícím. A zůstala ji v rukou po tom památka, kterou nelze ničím zahladiti...

Nesmíme si myslet, že ti, jimž se dostává vidění, těší se nad druhými nějaké povýšenosti; naopak, trpí, jsou vysmíváni. Div se na ně nehledí jako na přívržence demonovy...

Žiju tady opravdu v plné legendě; obklopuje mne mysticismus středověku. Což nevidělo jedno děvčátko u vytržení ďábla, proti němuž se bránilo svým křížem? Obluda měla ostré drápy pětasedmdesát centimetrů dlouhé... Fotografovali zděšený výraz tváře dítěte a věru, úzko je člověku, když to vidí.

Zvláště byla veřejně tupena Evarista Galdos de Gaboria, sedmnáctiletá, jejíž tvář nabývá v extasi neobyčejné vznešenosti. Byly jí předpověděny hrozné věci: Marseille bude zatopena vlnami mořského příboje, San Sébastian zmizí, v Auvergni probudí se sopky, a mnoho jiných, jimiž nechci čtenáře zarmucovat, neboť čas neznamená nic ve věčnosti, a můžeme vždy doufat, že my se pohrom těch nedožijeme.

Conception Matéos z Bessainu jest dosti velká na svých jedenáct let; její oči se šíří v extasi; jsem od ní pět metrů, klečí, drží velký kříž; lidé se přibližují a kříž líbají. Zvláštností její jest, že poznává ty, kdož zasluhují svými rty dotknouti se obrazu Kristova. Vidím děvčátko to, jak vstává, razí si mezi lidmi cestu, a s očima upřenýma k nebi přistupuje ke mně a nastavuje mi krucifix, abych jej políbila. Když to vykonala, vrací se do svého blaženého vytržení, v něm trvá, až se rozloučí dojemným „Agou Mara” (Sbohem Máti), jež pronášejí bezděky všichni kolem ní s lítostí nenapodobitelnou, jakoby oni byli měli vidění.

Ramona Olazabel, již svatá Panna ohlásila, že po 15. srpnu ji už neuvidí; zármutkem vážně onemocněla.

Už jest skoro noc: vane chladný vítr a šustí suchými listy pod duby a buky, které tvoří černou souvislou houšť nedaleko od nás; po hoře pocházejí stínové zbylých poutníků, všichni mlčí, tváří již nelze rozeznati; jen tu a tam prorážejí tmou červené a žluté plamínky svící, nasazených neuměle na nějaký hřebík, náhodou kdesi sebraný.

Musíme se opět vrátiti do Ormaiztegui, tentokrát

pěšky, neboť už žádný vůz nepojede. Není to daleko, jen tři kilometry, snadno se to projde, jen kdyby pořád nemžilo a kdyby aspoň nějaká hvězdička na nebi zazářila.

*

Eskioga, v únoru. - Dnes odpoledne slunce jasně svítí, vysoké vrcholy hor odrážejí se čistě od blankytu, obstupují v kruhu obzor, aniž jej příliš svírají, krajina jest velkolepě krásná a podivuhodně utiňuje v člověku všechno vření. Posvátná hora koupe se v zlatě a z lesů vane silný pach kůry, půda žlutá jako nepálené cihly jest ještě měkká, noha v ní zanechává šlépěje, a po svazích dlužno udržovati pozorně rovnováhu.

Školní Bratří přivedli celou třídu chlapců; pozdál jako vždy farář z Ormaiztegui pozoruje, co se děje. Dnes jedna stařena osmdesátiletá, Juana Aguirré, ocitla se v extasi. Přišla pěšky ze vsi, vzdálené sedmnáct kilometrů, ze vsi Rentaria, jež spí kdesi v údolí. Tato žena, tak blízká hrobu, jistě neklame, což patrně z její tváře, jevící odlesk nebeské blaženosti. Její ústa šeptají a oči, plné snů zjevených, prozrazují takovou pravdivost, že není možno o zázraku pochybovati.

Maličká Carmena Ruizova z Jummaragy, v exaltaci své tvářičky tříletého děvčátka usmívá se na Svatou Pannu nám neviditelnou a podává jí květiny, aby je požehnala; drží dvě zkadeřené dahlie. Kolem ní se tísňí lidé, chtějí jí je vzít, ale ona odmítá a svými prstíky silně je tiskne; po dvě minuty hájí svou kořist proti žádostivým rukám; jejich zmítání upoutává mou pozornost, přistupuju blíž, a tu hle, děvčátko mi podává květiny. Kdosi mi praví, že prý „již delší chvíli upírala na mne oči a čekala na mne.“

Tyto květy, teď usušené, vrátily se se mnou do Paříže.

Převládajícím dojmem Eskiogy jest jakási všeobecná vroucnost, jež se zmocňuje návštěvníků, jsou přitazeni k tomu neznámu, jež vysvětluje případy jasnovidnosti. Lidé na sebe hledí a nevidí se, duch jest stále napiat očekáváním čehosi, ovládán jedinou myšlénkou: že se zde zcela jistě něco neobyčejného děje. Přesladký cit veliké dobroty jedněch k druhým sjednocuje srdce i duši. Je tu cosi ve vzduchu a smysly k tomu nijak nemohou. Jsme ode všeho pozemského odpoutáni, nic z denních starostí nás netísňí, a musím se přiznati, že dojem tohoto osvobození trvá dlouho,

celé týdny po tom. Odnášíte si s Eskiogy jakousi ne-
skonale uklidňující pohodu, jasnost a lehkost mysli,
je vám tak zdrávo a máte vědomí jakési morální zá-
služnosti, ač víte dobře, že v tom všem není ani kra-
pet vašeho přičinění.

*

Přiblížilo se výročí prvních zjevení. Byla oznáme-
na jakási socha Svaté Panny. Někteří ve své víře pří-
mo čekali, že sestoupí s nebe... Zázrak ten by býval
nikoho nepřekvapil. Všechny tyto venkovské tváře,
obyčejně vráskami pokryté, zde září jakýmsi vnitř-
ním osvětlením, a věru, ani vás nenapadne, abyste se
jejich víře usmívali.

Mnoho žen má černé šátky, kolem obličeje v kukle
ladně uvázané; jiné jsou prostovlasé, nakadeřené že-
lízky, vlasy se jim lesknou na světle, oči dokořán
otevřené jsou krásné, všechny se modlí.

Tu povstává hluk. Těžký vůz se s námahou prodí-
rá po úzké cestě, jeho motor supí, jest přikryt velkou
vozovou plachtou. Všechny ruce jsou vztaženy, kde
kdo volá: - Socha! socha! Ano, je to socha, nepřichá-
zí arci s nebe, vezou ji z Barcelony. Vůz jest ihned ob-
klíčen; mužové, kteří provázejí vůz, zatlačují dav na-

zpět. Marně. Každý chce viděti, dotýkati se, poznati, zda Panna jest taková, jak vypravují vidoucí.

Ale třeba vyčkati: vůz těžko se dostává až k podstavci, obklíčenému mříží; aby netrpělivost nedočkavců byla poněkud uchlácholena, říkají růženec, zpívají zbožné hymny. Kněží nedbajíce diecesánního zákazu mísí své hlasy s hlasy shromážděných.

Konečně cíp plachty se odsunuje. Ano, je to Panna věrně podle zjevení; drží Božské děťátko na loktech, a pod jejím černým pláštěm její srdce probodává zlatý meč.

Dav se teď modlí nahlas s těmi, kteří již dříve začali: tak si ji přál, Svatou Pannu s děťátkem, jak ji vylicila malá Aguirré, jež jednoho dne prý chovala a kolébala malého Ježíška; a to vědělo jedno batolátko osmnáctiměsíční, i přiběhlo k ní a schýlilo se, aby políbilo místo, kde vidoucí držela hlavičku Jezulátka.

Ve večerním soumraku rozeznávám siluetu faráře Ormaizteguijského, an pochází vùkol jako na číhané.

José Garmendia, jenž připravoval podstavec, ocitá se v extasi. Všichni to vidíme. Ruce má rozpiaty, zůstává tak na polo v rovnováze, a ve stínu, na temném

pozadí stromů tato silhueta s bledou tváří jest opravdu dojemná...

Znovu zaznívají písně, zpívané z plna hrdla. Jest již velmi pozdě, nelze již ve tmě nikoho rozeznati, jen ty hlasy vystupující od země...

A teď nastává perná práce sestupování. Mám co dělat; klopýtám přes kamení, pod kroky mi šustí staré lupení kaštanů, sukně se mi zachycují o křoviny. Jdu jen po zvucích těch, kteří kráčejí o něco níže přede mnou. Tam nahoře, malé jako záblesky od cigaret proskakují plamínky svící a svědčí o vroucím zástupu, který tam zůstane celou noc na modlitbách...

Ztěžka jsem se dokodrcala na prostrannější cestu. Odtud temná svatyně se svými slabými světly podobá se velkému katafalku, u něhož bdí zbytek osiřelého národa...

Tentokrát autobus čeká, má nacpáno, div zpruhy neprasknou, ale každý s velkou ochotností uhýbá sousedovi. Altruismus, zázrak Eskiogy!

Co píše tyto řádky, přichází mi list z Ormaiztegui a dovidám se z něho, že na rozkaz guvernérův socha

byla odklizená a že byl poražen i velký dřevěný kříž, před nímž se modlilo tolik věřících! Hora sama jest, zdá se, zakázána a hlídána civilními strážníky.

Je to symbol a třeba si připomínati, že Kristus zemřel a vstal z mrtvých přes všechny vojáky, kteří střežili jeho hrob z Pátku na sobotu?

Baronka MARIE SURCOUFOVÁ.

Z velkého francouzského žurnálu *Intransigeant* (février 1933),
vypsal J. F.

ENRICO PEA

AVE MARIA

Pocestný, jdoucí svou cestou,
nezapomeň pozdravit Marii.

Přinesu ti květnové prvotiny
a nebude moci žárlit
ani ta má vrtošivá dívka,
vším nadšená a všemu věřící,
ani ta, mající sněžné zuby
a snoubící v sobě žert a vážnost;

kdo žárlí na Pannu Marii,
ten neví, že oheň pálí a voda hasí.

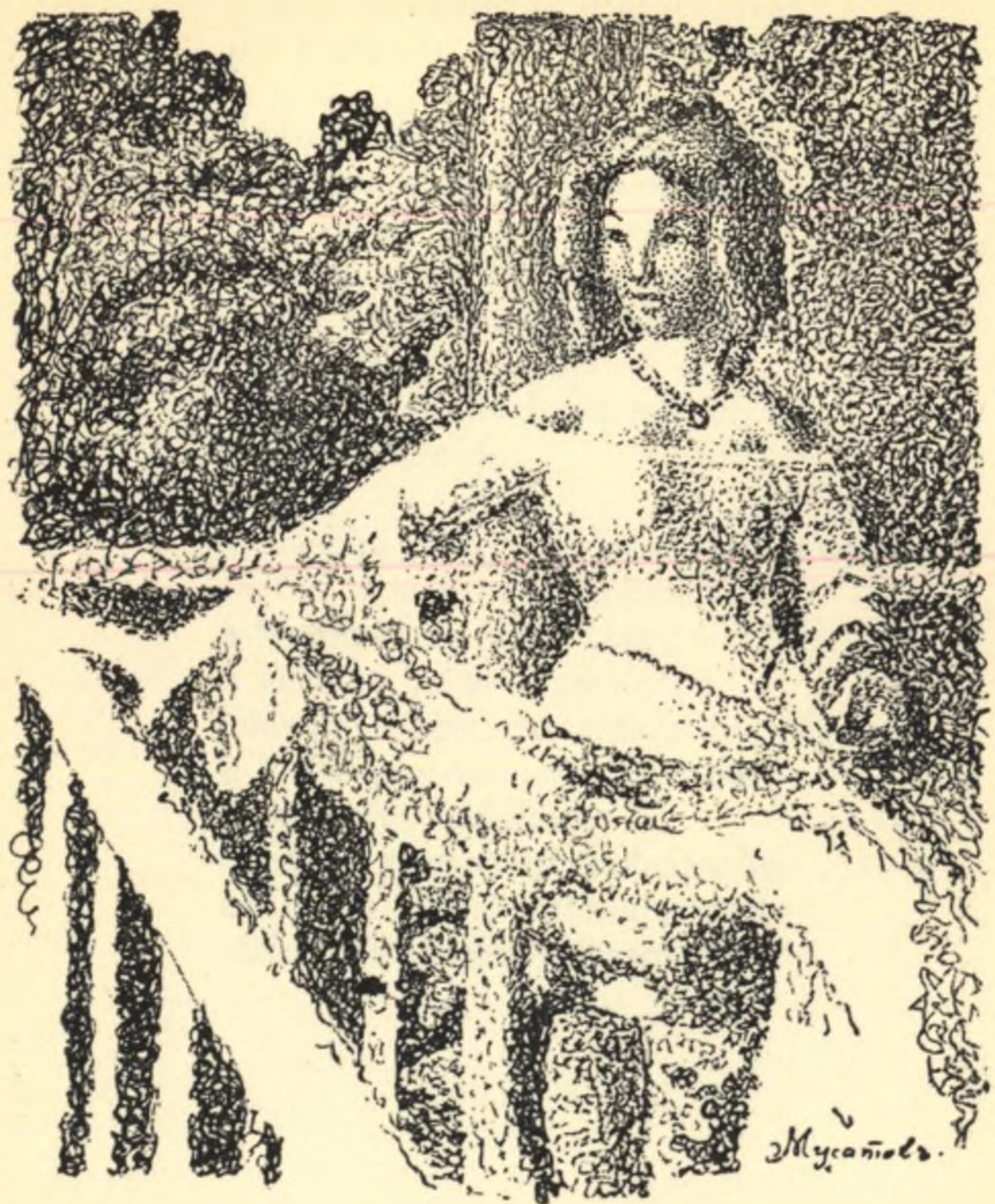
Kvítky ti přinesu, jež stále voní,
mařinku s drobounkými lístky
a fialky rostoucí v tichu
v zahradě pod stromy:

kytičku s listím dokola,
svázanou pevně červenou nití,
jak je v máji své nejdražší
dávají dobří moji krajané.

Dar je to chudičký pro královnu:
pro královnu všeho stvořeného.

Jako kdybych zrnko zlata nesl
do pokladu krále Šalomouna,
jako zrnko je to v obilnici
faraonů nebo trojlístek na širé louce.
Je to, jako bych svým dechem
chtěl popohnat bouři
anebo slzou svých smrtelných očí
rozhojnit Oceán.

Ozdobou tvého čela jsou hvězdy nebes,
matko, a já ti nabízím kytičku
s těmito málo slovy lásky
a doufám, že se ti zavděčím.
Stávám se děckem, volám jen: Maria!
a ty mi odpovíš, jak odpovídáš
kadeřavým hošíčkům.
Pošli mi zase Anděla strážného:
básník je bytost stále vzrušená,
stále se bojí zůstat sám.

PŘEDJAŘÍ

Nad srdcem poletuje prvá jarní zvěst —
jak pířka halouzky stromů lehkým zaplály ruměncem —
Zavál v radostném šumění stříbrný jarní dešť:
ještě se leskne a jiskří na větvích a prutech.

Kdes v podvědomí hloubi a norách pračlověčích
slyšeti slabý hukot proudících zřidel:
tak země mluví v tobě tajemstvím věčna,
hrá v krvi tvé vzkříšení radostným zázrakem.

Ještě chvíli a srdce se zardí květem,
hřmějí zvony, hučí jak bouře tmavá:
to Kristus z mrtvých vstal a nad neživým světem
jak plamenem purpurovou korouhví mává.

Ještě chvíli! — rozkveť se jak jabloň a hrušeň
nechápage tajemství věčného vzkříšení —
užasneš nad zázrakem probuzené duše:
povstaneš z mrtvých v milosti a slunci — jak Kristus!

JÓZEF ALEKS. GALUSZKA

U BOŽÍHO HROBU

Umlknou zvony na věžích,
utichne ulic šepot, smích,
v chrámovém přítmí
SOUMRAK šedý,
v sváteční oděný robu,
u BOŽÍHO HROBU
zasmušile sedí . . .

Zmučenou hlavu položí
vedle ZKRVAVENÝCH NOHOU BOŽÍCH,
v hloubi hrobové skrýše,
uprostřed mrtvé tiše,
vedle svíc bolestí ječících,
usedá mlčící
a smutný . . .

Tak lkáti bude noc celou
MRTVÉ slzami smáčeje TĚLO,
zůstane tady po celý den,
jak umrtven
až usne a nakloní skráně
na květů vůně
hrobové . . .

A v nášeří všech chrámů
stráž bude státi při MRTVÉM PÁNU,
smuten se svažtělou lící:
v záři svící
uplakaných
usedne, ušaraný
a žalující . . .

BÍLÁ SOBOTA

Dnes kolem poledne zarazí všechny fabriky.
Po miliardě výkřiků vyschla jim hrdla,
zdřevnatěly jazyky . . .

Město se začíná zalidňovati.

A vyjdou na ulice všichni,
učení a prostí,
stejní všichni
sobě blízcí.

I ti, kovovou stravou továrny vychováni . . .
chudáci, páchnoucí olejem,
milenci svých dílen,
kteří v takový všední den
jen dvakráte do roka
neslyší kladiva lkání . . .

Potom jdou chrchlaví,
bledí souchotináři,
nevolníci přemítání
a poddaní svých rozumujících hlav . . .

Tak vyjdou všichni, všichni,
učení a prostáčkové,
všichni stejní a sobě blízcí . . .
A když s věže kathedrály
zvon důstojný se rozezvučí mile,
milion duší zvolá v nebes dáli:
Alleluja!

Vstalť jest této chvíle!

MICHAL RUSINEK

SV. JANA VE WESTMINSTERSKÉ KATHEDRÁLE

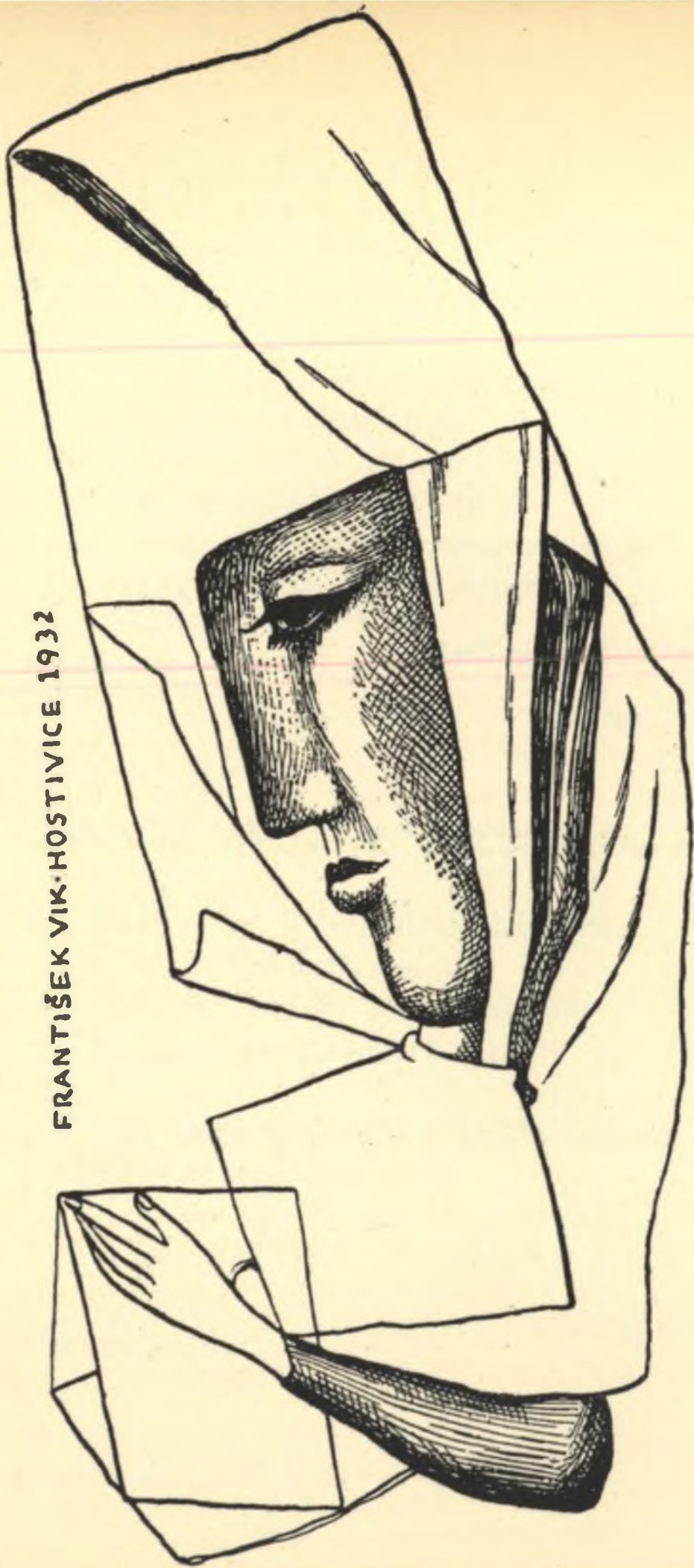
Rozkvétlas v kathedrále Londýna
až ze pět století, Jano.
Rytířská děvice, učiň ó zázrak,
zachraň mne, svatá Jano!

Jak štíhlý meč záříš v brnění jasném,
slituj se nad duší mojí.
Žebráku sv. Martin dal polovici pláště.
Daruj mně také půl chrabrosti svojí!

Z polštiny Adolf Gajdoš.

FELICJA KRUSZEWSKA

FRANTIŠEK VIK·HOSTIVICE 1932

SMRT KATEŘINY JAGAJLOVNY

Byla hodina před rozbřeskem dne, nejdelší ze čtyřadvaceti hodin, v níž rytíř lamančský vidí, že větrníky jsou větrníky, kdy se nemocný nedočkavě táže, nebude-li nikdy jasného dne, a kdy bledí zločinci jsou vedeni na popraviště.

Kateřina Jagajlovna, dcera Bony Sforzové, ležela umírajíc, a její manžel, král Jan, stál uprostřed pokoje, v cípové noční čepici a v dlouhém zeleném plášti, který byl všecek postříkán z převrženého kalamáře. Oba palce měl zatknuty za pasem třpyticím se perlami a kameny a jeho jasné oči bloudily neklidně a nerozhodně mezi ložem a krbem, kde stál zpovědník s rukama sepiatýma nad očima.

„Nuže, porad' mi“, pravil. „Co mám nyní činiti?“

„Máte býti člověkem milosrdným“, odpověděl zpovědník.

Voskovice hořela před křížem na stole u hlav postele, a na obraze nad dveřmi stál starý král Gustav tak popelavý, jako by se díval na svého nejmilejšího syna ze soumraku vzdáleného světa duchů. Hrozny a jablka namalovaná na stěně měnily v ranním přisvitu barvu a vlhké skvrny svými

hnědými kruhy hleděly ztrnule s klenutého stropu jako oči mrtvých jelenů. Všecky tabule okenní byly vysoko zaváty sněhem; a jako závěj ve vichřici mění neustále svou podobu, tak se měnila mysl krále Jana.

Kateřina obrátila slabě hlavu a jen husté, modročerné vlasy připomínaly, že byla potomkem smělého rodu milánských kondotierů.

„Hučí tak vítr podkrovím zámku?“ tázala se.

„Ne, slyšíš hukot varhan, na které se hraje dole v kapli“, odpověděl král a posunul noční čepici ještě více k levému uchu. „Vždyť varhaník přestane, až zpozoruje, že jsem odešel. Nejmilejší Kateřino, víš, že mu dávám hráti, když chci přemýšlet, a celou noc jsem chodil v kapli sem a tam, abych složil theologický spis, který by tě potěšil a posilnil. Nakonec jsem pochopil, že jsem vyřezával hůl, která se nikdy nemůže zazelenati. Kdo si troufá s čistým svědomím podati nešťastnému naše lidské kličkování! Co nyní mám činiti?“

„Myšlenka na očistec“, pravila, „nahání mi strach, který se stává každou chvílí hroznějším a nemohu se rozloučiti se svými dětmi a usnouti. Duše je v takové úzkosti. Ubohý ten ptáček bije křídly do klece, ale ačkoli vidí, že dvířka jsou otevřena, neodvažuje se odletěti.“

Přistoupil až k ní a sedl si na pelest.

„Kateřino, mé srdéčko, mé zlato, vzpomeň si na pěkné minulé časy, na čtyři dlouhá léta ve vězení, kde jsi mi porodila děti a pomáhala mi v mé práci, takže jsme se měli rádi.“

„Byla jsem jedenáct let starší než ty a vzali jsme se, abychom způsobili vzpouru. Proto jsme byli vsazeni do vězení. Nikdy také nezapomenu Erika, tvého bratra, jak jsem ho viděla naposled, když poklekl a oslovil tě jako veličenstvo, a plášť byl tak rozedrán, že vylézala podšívka“.

„Kdybych byl v té chvíli dávno, dávno mrtev, Kateřino, a někdo by stál nad mým náhrobkem a pomlouval nešťastného krále Jana, odpověděl bych mu: Zblízka bylo všecko tak docela jinaké, než se to jeví, ale mysli si, co si myslíš. Chodil jsem několik let po zemi jako král Jan a není mou vinou, jak jsem se narodil, moudrý nebo nerozumný, poctivý nebo nepoctivý, a nyní tu ležím a nemám již nic s králem Janem. Vyznám se jen lépe než ty. Vím jen, že se neudálo vše tak, jak říká svět. Ale to je nyní jedno. Je tomu tak dávno. Je to docela jedno.“

Nerozuměla mu, ale pravila nahlas pro sebe:

„Jak se zastaví léta, jak se hodiny prodlouží v léta, až budu hořeti v ohni očištění neustále až do vzkříšení!

Kdyby také byla smyta má vina, z níž mne obviňuje svět, zůstává ještě tolik, o čem nikdo neví. Myslím na všechny, jimž jsem způsobila hoře, a nyní tu stojí okolo mne a žádají ospravedlnění. Vidím všechny bytosti, které jsem za svého pozemského života zabila nebo kterým bylo zemřít na mé přání, naše věrné psy, statnou zvěř, ryby ve vodě, krysy, motýly, mouchy, komáry, všechny tisíce bezbranných, slabých červů, nevinných ve své bezmyšlenkovitosti, otrhané květiny, pokácené stromy. Slyším nyní bolestné šumění stromů.“

„Nejmilostivější pane“, pravil zpovědník cítě, jak po něm hleděly královny prosebné oči, „srdce mi pukne, budou-li poslouchati déle tento nářek. Den ode dne jsem marně napínal všecku svou sílu, abych ji potěšil. Z útrpnosti mi rozkažte, abych učinil krok poslední. Jste vrtkavý a neodpovídáte mi. Budiž mi odpuštěno, dopustím-li se nyní ze soucitného srdce těžkého hříchu! Má zbožná hospodyně a královno, má rozmilá kajicnice, čtyřmi slovy mohu zahladiti vaši muku tak jemně a tiše jako rukou andělskou. A já bych si troufal váhati?“

Posadila se vzbuzena byvši štěstím plným očekávání. Ještě jednou byla dcerou Bony Sforzové, která vyrostla pod prapory svatých a plápolajícími svícemi kostelními a

která tolikrát obnovila své vyznání víry před útočnými žebříky a tasenými zbraněmi.

„Neváhej, otče můj. Ubohý ptáček drásá si peruf o své vězení, neboť venku je tak temno a netroufá si vyletět.“

Zpovědník se obrátil a opřev se o okraj krbu ukázal prstem na lože a řekl docela zvolna:

„Není očiště.“

Tu klesla zpět na polštář s rukama rovně nataženými a zavřela oči.

„Má víra byla vřelostí mé lásky, mou radostí a mým zdravím. Nyní není můj život ničím a koruna má je hračkou pro děti a mé útrapy i má smrt nejsou ničím. Odejdi, Vazzevici! Nemám již, po čem bych se tázala, nemám, nač bych myslila, nemám, o čem bych mluvila a v tomto světě jsem již mrtva, třebaže ještě žiji.“

Záclona nebes se odhrnula a malá princezna Anna, která dosud seděla zalezlá mezi postelí a zdí a spala, vyšla kolísavě ve svém dlouhém, tuhém šatě ke králi Janovi.

„Otče, otče,“ volala s uplakanými očima, „všecko jsem slyšela, všemu jsem rozuměla. Nikdy již nepůjdu s tebou na mši. Mluv mi jen o tanci a veselé zábavě. Kde je můj bratr? Zikmunde! Kde jsi, Zikmunde?“

„Sestro, jsem docela blízko, odpověděl Zikmund a

otevřel dveře jsa bledý a sličný jako princ z nějaké staré měsíční písně. „Seděl jsem na židli přede dveřmi a čekal jsem. Otče, proč otálíš a neposíláš pro zpěváky a kadidlo? Žádný Sforza dosud nezemřel jako odpadlík.“

Děti se chopily každé jedné ruky krále Jana.

„Ano, poradte mi“, řekl. „Co nyní mám učiniti? Tu se taháte o mne a ten myslí to a onen ono, ačkoli nikdo z vás nemůže mluvíti jinak než podobenstvími. Oč je tu spor? Když přecházím sám kaplí a varhany hrají, zdá se mi, že podobenství tónů jsou jediným, co docela a plně vyslovuje to, co všichni myslíme. Děti, sejděme se ve víře tónů. Ty jsou jistotou. Jsou perutěmi, jsou duchy. Ale kde najdeme útěchy pro tuto chvíli? Slyšel jsem ovšem o hříšnicích, kteří se obrátili v poslední hodince a těm bylo snadno přinést poslední útěchu, ale když dobrá bytost ve chvíli smrti vidí, jak se vše, več věřila, odfukuje jako kouř a stává se průhledným a chladným, co jí máme našeptati do ucha, my, kteří ji milujeme? Radte mi, děti, vy, nezkažené, které máte jazyk tušení, vy dobromyslné, které líbáte a pláčete neodvažující a nezkoumajíce. Kateřino, nejmilejší, otevři oči a polib syna, jež jsi mi zrodila ve vězení.“

Neodpověděla a neotevřela oči, nýbrž ležela stejně tiše.

Zpovědník seděl u krbu a zapaloval voskovicí dříví, nepozoruje, že již hoří plným plamenem. Pak odstavil svícen na podlahu a šel ven nechav dveře otevřeny. Ačkoli šel tiše, bylo slyšeti zřetelně jeho kroky dál a dále po schodech dolů a po chodbách, neboť nechával za sebou všechny dveře dokořán. Teprve, když došel do posledních, které šly do kaple, zanikly najednou jeho kroky v hukotu varhan, který odtamtud proudil a plnil všechny místnosti.

Král Jan se sklonil a položil hlavu na polštář a zavřel oči jakoby spal.

Kateřina ležela dlouho v stejném omámení. Pak tápala po jeho prsou a nevzhlédši vzala ho oběma rukama za hlavu.

„O čem jsme mluvili, zapomněla jsem?“, řekla hlasem tak slabým, že jí sotva rozuměl, a jas vycházel z její tváře. „Měla jsem nepokojný sen a nakonec byl tak krásný. Nyní odletuje ubohý ptáček tak šťasten ze svého vězení.“

VERNER VON HEIDENSTAM

Ze švédštiny Jaroslav Skalický.

„SAUL“ OD ANDRÉA GIDA

Nemiluji děl p. Andréa Gida. Vysvětlil jsem proč; a uhnal jsem si tím nepřátelství dobré stovky osob, které vše od něho šmahem obdivovaly, bez výhrady, a jejichž pokojný spánek byl náhle vzburcován mými úvahami. I když uznáváme poctivou a vytrvalou Gidovu pracovitost, jest jisto, že jeho umění vzbuzuje odpor u přátel myšlenky uvolněné¹, lehkého, nenuceného koloritu, oplývající stylovou bohatostí. Jsou však všechny chuti v přírodě, jakož i vně přírody, a chápeme, že jsou lidé, kteří si plní biblioteku knihami, nasáklými olejem lampovým. Abych vše řekl, myslím, že p. Gide píše namahavě díla, z nichž obraznost vychází málo oplodněna. Kromě toho poskytuje po-

¹) Nikoliv t. zv. „volné myšlenky“, pitomé sekty; zde jest řeč o tom, jakým způsobem myšlenka jest vázána na formu, která ji vyjadřuje.

dívanou clergymana, zachváceného deliriem těla. Hrozná podívaná! Kdybych se nevystříhal namáčetí své pero do kalamáře p. Gidova, napsal bych o něm, co on napsal o Calvinovi: „Hnusím si tu osobu!“

A tak pochopíte, že jsem nechvátal onehdy večer po cestě do Vieux-Colombier, kde hráli *Saula*, kus v pěti aktech, od autora *Isabelly*. Jisté okolnosti mne odpuzovaly toho dne od domu Copeau-ova. Hrál se tento kus prvně, a mně nechtělo se přispěti k beneficiu. Ale jsme lidé povinnosti: třeba slyšeti divadelní hry všechny, byť by příliš úzkostlivé vykonávání intelektuálních svobod mohlo za našich dnů zavést člověka i před soudnou stolicí občanských soudců... Zkrátka, překročil jsem mosty a přihlížel jsem kusu Gidovu. Nuže! všechny moje zaujatosti nezmohly, abych mluvil zle o *Saulovi*. Jest to dílo nestejně, jest to však dílo krásné s velkolepými místy.

Jest v *Saulovi* noblessa, síla, emoční kypění. Jeden výjev dostupuje velikosti: ten, v němž král, užíraný marnými starostmi, odebere se k jakési černé čarodějce a díky vyvolanému stínu Samuelovu, dovídá se o svém osudu. Konečný akt, v němž vidíme Saula pod stanem, zuřícího nad vlastní zkázou, jest plný barbarské nádhernosti. Autor však dává zahynouti králi-hledateli oslic dýkou kteréhosi proradného důvěrníka. Proč to? Kniha Samuelova praví:

„I řekl Saul k oděnci svému: Vytrhni meč svůj a zabij mne: ať snad nepřijdou neobřezaní títo, a nezabijí mne, posmívajíce se mi. I nechtěl oděnc jeho: nebo byl strachem náramným předěšen: pochytil tedy Saul meč, a nalehl na něj.“

Jest možno, že se André Gide, jenž jest příliš sečtělý a jenž nedůvěřuje nevědomosti kritiků, bál, aby nebyl obviněn z plagiátu. Nikoliv z plagiátu Bible, zdroje jeho inspirace, ale Shakespeara, jenž v totožné situaci vytvořil neporovnatelný výjev smrti Antoniovy v třetím aktu *Antonius a Kleopatra*. Ať tomu jakkoliv, není možno Gidovi schváliti, že si s takovou volností počínal s prastarou Knihou Králů, a že zabarvil dosti mrzutým romantismem rozuzlení svého dramatu. Třeba však přisvědčiti, že ho jeho předtuchy nijak neklamaly. Kritika není biblistická. Zdá se, že vůbec neví o *Písmu a Hermeneutice*. Tomu možno se diviti u sanhedria, v němž „neobřezanci“ jsou spíše vzácní. Ne méně podivným jest odpor počestných sourodáků Saulových proti dílu, v němž se často volá: *Schemál Israěl!* patrně z toho, že nemají zalíbení ve vzpomínkách na slavné mládí svého rodu. Před nejkrásnějšími zkazkami palestinskými rozhodně dávají přednost „parisianismu“ a tučným kravám boulevardu. Mně, dobrácky se k tomu přiznávám, kus p. Gida způsobil nejvzácnější potěšení.

Snad porozumíte této zálibě, učiním-li přirovnání v podobě rady: Kdo přečtl sebe menší povídku Duvernois, tomu nedávejte čísti román Gidův! Ale Saulovi jest nezbytno tleskati, chcete-li od divadla něco více než chvilkové pobavení.

V červenci 1922.

HENRI BÉRAUD

MENUET ALBATROSŮ A SARABANDY ČERVŮ PŘI MĚSÍČNÍM SVITU

Myslíte, že jen člověk má privilej pořádat všelijaké danciny, křepčit na okáزالých plesích a veselit se na tanečních radovánkách? I kdež! Jsou i jiní tvorové boží, tváře němé, které už dávno a dávno před prvními hopsavými projevy lidské kultury měly a dosud mají své znamenité choreografy a taneční mistry, ne-li dokonce profesory, moderně řečeno: čtvernožci, ptáci, ba i nejrůznější kumštýři z hmyzí veleříše. Přírodopytci nám nejednou vyprávěli o rozmanitých tanečcích a rejových obřadech živočišstva, zejména svatebních, nikomu však se dosud nepodařilo pozorovat a popsat nám slavnostní tance červů, vířících v paprscích luny na hladině mořské: tohoto vzácného podívání dopřáno bylo po prvé francouzským učencům L. Fageovi a R. Legendrovi na bretoňském pobřeží.

Americký učenec Fisher pozoroval již před několika roky u tichomořských ostrovů neznámé dosud tance albatrosů, již provozují své obdivuhodné skoky a obraty přes den i dlouho do noci, při měsíčním svitu. Jest zajímavo,

že tito „tančící dervišové“ mezi ptáky křepčí vždy v párech, jako lidé: při první „figuře“ pokročí kavalír ke své vyvolené družce, ukloní se jí, načež oba učiní vážný a důstojný obrát, trouce si zobák o zobák, jako by si je brousili. V druhé „figuře“ tohoto exotického tanga skryje „dáma“ hlavu stydlavě pod křídlo, zatím kdy „pán“ zanoťuje chraplavým, skřehotavým hlasem jakýsi pitoreskní popěvek. Po obřadném pozdravu začíná půvabný menuet od repetice. Fisher zaznamenal několik variantů těchto ptačích řadových tanců, které jsou prý zpravidla mnohem půvabnější, než některé z našich „nejmodernějších atrakcí“.

Pánové Fage a Legendre referovali v pařížské Akademii věd o svých zkušenostech a poznatcích, nabytých při lovech za měsíčních nocí v zátocce Concarnské mezi 30. dubnem a počátkem října. Pozorovali obdivuhodné povrchové reje náměsíčných červů, žijících v bahnitých dnech skoro všech moří světa. Nejzajímavější jsou jejich zprávy o jakýchsi zřejmě ukázněných figurálních tancích červů druhu *Perinereis cultifera*, švarných krasavců s tučnou hlavou, ozdobenou dvěma páry masitých tykadel a čtyřma černýma očima. V měsíčné noci, kde se vzala, tu se vzala, na klidné hladině mořské objevila se první z těchto narůžovělých šipek, za ní vyplulo k povrchu deset, pak sto a nespočetné množství obyvatelů tajemných, bahnitých hlu-

bin, nepředstavitelné tisíce dychtivých tělíček, řadících se k originálnímu „dancingu“. Tvoří se pravidelné skupiny, vždy jedné samičky s několika zamilovanými seladony, načez kruhové formace se uzavírají. Uprostřed pružný, křečovitě se svíjející pás vábné červí krasavice kolotá stále rychlejším, divočejším rytmem, zatím kdy nedočkaví nápadníci hemží se v kruzích těsnějších a těsnějších kolem solové umělkyně, jejíž břicho, složené z četných kroužků, náhle puká v okamžicích nejvzrušenějších, aby vypustilo hmotu smaragdově zelených vajíček, která samečkové ihned oplodňují. Miliony zárodků pokrývají mlékově zbarvený povrch moře, čeřícího se nesčíslnými mateřskými tragediemi pukajících Perinereí.

Podobně sarabandy, jako *Perinereis cultifera*, provozují i jiné druhy známějších červů: tak *Platynereis*, zpravidla při první a poslední měsíční čtvrti; *Leptonereis*, které si libují v malých tanečních společnostech, v poslední lunární čtvrti květnové, červnové a hlavně červencové; posléze *Nereis*, holdující svatebním tancům od července do října.

Lidstvo, napodobující v principu zábavy mořských červů! Jaké vděčné thema k veleučenímu pojednání!

JACQUES BOYER

POSEL PÁNA BOHA

Proč bychom neměli záviděti žebrákovi a přáteli si, abychom směli s ním odtud odejít, ven na silnice a dáti se zdraviti kostelními věžemi daleko široko po kraji a dáti se zváti na slavnosti, jak se právě udají, k slavnostem černým a smutným i k slavnostem veselým a jasným?

V poledne přicházeli tuláci obyčejně v čas obědu, když letní žár řeřavěl nad střechami. Netvářili se nijak cize a plaše, ale spíše jako by je někdo byl poslal a nebyli přijímáni jako lidé cizí, ale jako dobří známí. Mnozí z nich se zdráhali usednouti k velikému stolu, ačkoliv my děti jsme se ihned na lavici ztěsnaly, abychom cizímu člověku udělaly místo. Ti, co byli rádi sami, vzali své talíře s jídlem a posadili se na nejnižší stupeň schodů. To jako by bylo patřilo k pravému žebravému člověku, že si hledal místo

na schodech. Tu seděli, unavené věčně putující nohy jim visely dolů, talíř drželi v rukou a před nimi seděl pes, který se vždycky k nim přidružil a u nich zůstal, Pán Bůh ví, že nikoliv aby je hlídal. Měl s nimi dobré přátelství, totiž s pravými žebráky; snad to byla věrnost, která je oba spojovala. Neboť jakožto žebráka mohl jsem si představit jen člověka věrného; choditi ode dveří ke dveřím, z vesnice do vesnice a všude přinášeti zvěsti, a nezastaviti se a jíti dále a neúnavně a při tom nezbohatnouti, to může jen člověk věrný. Ale teprve když matka se jala nám vypravovati, odkud žebrák přichází a kam odejde, tu teprve bylo jisto, že jest žebrák poslem ctihodným. Posílá ho Pán Bůh a zajisté že si i někdy Pán Bůh sám obléká tenký průsvitný šat a pestře látané hadry a skrývá se v nich. A pak přichází a klepá na vrata velkým železným klepadlem, které dopadá na zeměkouli, na níž stojí kříž. Stane se také často, že i taková křížem ozdobená vrata zůstávají zavřená, anebo se jimi vadícími a nevrlymi slovy bouchne. Tak tedy je žebrák poslem Pána Boha, a když přichází, to Pán Bůh chce, aby nahlédl, zdali tam vane duch Jeho Syna Jezu Christa. Od té doby hleděli jsme úctyplnýma očima na odcházejícího žebráka a jeho bílý vlas zdál se míti cosi z jasu, jenž asi obklopuje Pána Boha a z tichého jeho díku bylo možno tušiti cosi o tiché, svaté řeči Páně.

„Děti, při posledním soudu řekne náš Spasitel lidem zlým: Byl jsem hladový a vy jste mi nedali najísti, a oni pak Jemu odpoví: Neviděli jsme Tě; kdybychom Tě byli spatřili, byli bychom Ti chléb lámali! I pak se náhle před zrakem zlých objeví žebrák, takový, jakého jste viděli právě odcházeti, a oni leknuce se poznají, že to byl On, Pán Bůh sám, a oněmí s pysky vyšpulenými jako leklé ryby.“

Takto nás poučovala matka, a jakmile u nás zaklepal žebrák, objevilo se radostné poznání v jejím obličejí a již spěchala vložití žebrákovi do ruky chléb a byla vděčná, že tak směla učiniti. A jednou se přihodilo, že přišel člověk se zlou tváří, hluboce rýhovanou; bylo třeba se ohlížeti, zdali není v blízkosti otec. Matka sama mu podávala chléb; bylo to uprostřed chystání sobotního večera. Bral jej a mumlal dík, a jak jej tak drží ve svých rukou, působil zázrak; jasným okem vzhlédl a po prvé se kmitl sluneční paprsek v jeho tváři.

Pak jej hltavě snědl a věřím, že jedl Manu a nikoliv chléb.

Škoda, že žebráci vymírají; odhánějí se tím posli Pána Boha. Četník jest jim v patách. Čihá na ně a odtáhne vítězoslavně se svou kořistí. A jednou k nám přišel také žebrák a říkal, že jej stíhá četník. Tomu jsme ukázali tajnými stezkami do druhé vsi a on mohl i tam donéstí svou zvěst. Zase

jiný žebrák byl chytrý, pravil četníkovi: Nežebrám, chodím si jen pro své úroky. Můžete jít s sebou. A četník všude slyšel, jak se táže po svých úrocích.

Zajisté, i to bylo pravda a sedláci tomu tak rozuměli, že přichází sbíratí úroky pro Pána Boha.

Z němčiny Otilie Pastorová.

O PÁTÉ HODINĚ

Komusi, — nazveme tak hrdinu této povídky, — komusi nebylo volno, a tož si šel lehnout dřív než obyčejně. Napřed však, řekl si, napíšu, co budou zítra dělati. Ten kdosi byl totiž chefem veliké stavitelské firmy.

I psal nařízení: Ráno o deváté přál si mluvit se zástupcem cementárny, o jedenácté prohlédne stavební skladiště, po jedné podepíše smlouvu s cihelnou; odpoledne pak změří kopulový sál radnice. Vlastí štukatéři, kteří převzali výzdobu kopule, ať jsou na radnici zítra o páté odpoledne, ani o minutu později . . .

Tento psaný rozkaz ať položí na stůl stavební kanceláře ve čtvrtém patře. Kreslič bydlí tam vedle kanceláře, — až se v noci vrátí domů, najde rozkaz a oznámí štukatérům.

Kreslič večerel toho dne s Italy.

„Doprovodte mne k domu“, pravil jim, „povím vám, kdy se pan šéf do radnice dostaví!“

Dělníci čekali na ulici, kreslič pak odkvapil do svého bytu. Tam našel šefovu ceduli, otevřel okno, ukroutil si z papíru hlásnou troubu a zatroubil do noci: „Zítra odpoledne o páté! Ani o minutu později!“

Jeden štukatér stál dole před vraty; ten zprávu vyslechl a odhoukal ji druhým, kteří se procházeli na protějším chodníku náměstí: „Odpoledne o páté!“

„O páté!“ ozvalo se z náměstí.

Zatím šéf spal ve svém bytě v prvním poschodí. V nepokojném spánku slyšel volání a jeho rozrušená obrazivost, jak tomu už bývá u dřímajícího člověka, v okamžiku si přimyslila k hlasům formy, události a návěští.

Zdálo se mu, že procitl ze spaní. Byl v ložnici, ležel na posteli. Nad jeho hlavou, — viděl to stropem ložnice — objevila se na noční obloze světlá trhlina a hrozný hlas zvolal: „Zítř odpoledne o páté! Ani o minutu později!“

A z veliké dálky, z neznámých končin opakoval příšerný sbor: „Zítř o páté! O páté!“

Spícímu se zdálo, jako by tajemná a nemilosrdná ruka trhala nekonečně dlouhou stuhu, na níž jsou poznačeny hodiny jeho života. Poslední číslicí na stuze je — pětka. Dále už zhola nic.

Veliké ticho sneslo se černou, ohromnou sametovou záclonou na svět. Spící slyšel ve tmách toliko bouřlivý tlukot svého srdce. „Zítř odpoledne o páté hodině umru. Ani o minutu později!“ přeříkával si ve snu.

Ráno vstal a studená koupel zaplašila tísnivé noční vzpomínky. Když vkročil do jídelny, sluneční paprsek, lámající se v křišťálovém poháru, vykouznil na ubrousku malou, žhavě planoucí duhu. „Mívá to člověk hloupé sny!“

O deváté byl už v cementárně. Vyjednával s majiteli závodu, vedl si tvrdě a zchytrale a vystupoval sebevědomě jako vždy, když se jednalo o věci obchodní. O jedenácté hnal se k stavebnímu skladišti a jako dravá vichřice proletěl místností tesařskou a cihlářskou. Na sto chyb našel a s tisícem námitek se vytasil.

Přívalem proudily mu nové dojmy do duše, ale na dně vědomí jeho pořád ještě doutnala vzpomínka na noční sen jako řeřavé uhlí. Odpoledne o páté! Ohnivá ta číslice vším se prodírala a pálila ho v duši.

„To tak, ještě bych se stal nervosním!“ pravil poděšen.

Odebral se domů k obědu. V dětském pokoji zastihl návštěvu: svou starou matku. Nežili zrovna u velikém přátelství. Stavitel se soudil se svým bratrem pro dědictví po otci, a protože matka přála druhému synovi, ochladlo mezi nimi přátelství.

Teď však se ho divně dotkla vrásčitá tvář matčina; udělal, čeho již deset let nebyl učinil: políbil jí ruku. A pod dojmem nenadálého zjihnutí pravil: S bratrem to urovnám. Jemu ať náleží dědictví, potřebuje ho, vždyť je chudobný...”

Staré paní vyhrkly slzy z očí.

„Baže ho chudák potřebuje...”

Rozpovídali se a stavitel jal se osvěžovati vzpomínky z dětských let. Mluvil o babičce, ovšem dávno již mrtvé, a o černém psíkovi, jenž býval jeho věrným druhem za chlapeckých let.

Vzpomínky ty nadobro dojaly jeho matku. Teď opět poznává v něm svého syna, svého synáčka, a dovede zase na něho patřiti tak teplým, tak mateřským zrakem, jako kdysi dávno — před čtyřiceti lety.

Jindy stavitel míval po obědě vždy na spěch, dnes však zůstal sedět a hrál si s dětmi. Nejstarší říkalo mu básničku, jak je naučila slečna učitelka.

Mladší posadil si stavitel na kolena.

„Nebylo by dobře, veliká škoda by byla, kdyby teď ty děti osiřely,“ povídal si v duchu.

Konečně ho sama chof vypravila z domu řkouc: „Beze čtvrti pět, a o páté musíš býti v nové radnici.“

„O páté!...“

Co tajil, co v sobě tlumil a o čem věděti nechtěl: pověřčivý žár na dně jeho duše vyšlehl v plameny. Stavitel se zděsil myšlenky, že má teď jíti z domu.

Přece však se strojí, že půjde. Ne, nemá odvahy dáti najevo svou slabost. Ostatně vyjde to najedno, ať už zůstane doma nebo jinde bude, páté hodině se nelze vyhnout ani ji přeskočiti.

Na ulici mu nastrčil žebrák klobouk. Nechtělo se mu rozepiati kabát, a tož jej pominul. Na rohu se však zastavil, potom se vrátil. Proč vlastně nic nedal tomu chudásovi? Hodil žebrákovi do klobouku bankovku a s jakýmsi příjemným teplem v srdci bral se dále. Příště každého žebráka obdaruje, štědře obdaruje. Příště nebude se ostý-

chatí, aby se ukázal dobrosrdečným, soucitným, ano třebaš i trochu měkkým. A to jak v obcování se svou rodinou, tak i se svými podřízenými.

Zastavil se u hodinářského krámu, aby si dal spraviti hodinky, protože mu od včerejška špatně šly, ale pak si vzpomněl, že naň čekají štukatéři, i pospíchal k radnici.

Měl s prací štukatérskou malou potíž. Práce nebyla zrovna špatná, ale ti, kdo se v ni uvázali, uchýlili se o své újmě od původního plánu — z uměleckých prý důvodů — proto mohl stavitel, kdyby lpěl na písmeně smlouvy, přivesti Italy na mizinu. Nebyl — jen co je pravda — z těch, kteří by takové příležitosti nevyužitkovali, ale když viděl bledé a rozčilené tváře štukatérů, ve velké radniční dvoraně na něho čekajících, ucítil v sobě cosi hřejivého, trochu lidského soucitu.

„Račte se na naši práci podívati, je to pěkná práce!“ pravil pohlavár Italů a zaměřil k žebříku, vedoucímu k věžovému lešení.

Stavitel se podíval na hodinky: za pět minut — pět. Pojednou slyšel zase jasně ryk nočního hlasu... „Ne, nepolezu tam! Teď ne! Vlaši jsou roztrpčeni, lidé ti jsou všeho schopni —“

Aby nabyl času, obrátil se s líčenou přívětivostí k dělníkům: „Vy se mne bojíte, ale já nejsem lidožrout! Neublížím přece poctivým řemeslníkům, protože se nedrželi do písmenky smlouvy!“

Tváře Vlachů se rozjasnily. Všichni se najednou rozpovídali, živě rukama rozkládali, prázdná dvorana jen smíchem hlaholila. Dlouho prohlížel stavitel nákresy, pak se zase podíval na hodinky.

Čtvrt na šest! Noční hlas volal: „O páté, ani o minutu později!“

Trapný pocit, po celý den v srdci jeho hlodající, pojednou povolil. Plnými plícemi ssál do sebe vzduch... Jak bývá člověk dětinským! Hloupý sen přivede jej úplně z rovnováhy! Ale teď je už po tom! Střepal se sebe, odhodil vzpomínku na svou slabost. Zase byl tím, jímž byl včera.

„Vystupme ke kopuli!“ pravil.

A klidně a jistě stoupal po žebříku na lešení. Vlaši jako husy za ním.

Stoupáním rozhoupalo se v něm srdce prudším tepem. Teplý přival krve, z hrudi do hlavy se deroucí, vrátil mu také bývalou smělost a sebevědomí. No, to se páni Taliáni škaredě mýlí, jestliže si myslí, že mají už vyhráno! Bude státi na slovném dodržení smlouvy, a nebudou-li s tím spokojeni, tož ať se soudí — —! A také jeho matka se mýlí, domnívá-li se, že vše bratrovi daruje. Nemá k tomu ani za mák chuti, ona pak nemá ani práva toho po něm žádati, jsou přece oba její děti — — —

Zatě, co po žebříku lezl výš a výše, myšlenky jeho s úžasnou, zimniční rychlostí přebíhaly jednotlivé podrobnosti, událost za událostí toho dne. Znova vyvstal před ním

žebrák, jemuž byl v okamžitém změknutí daroval bankovku. Policie neměla by trpěti pouliční žebroty. A mít útrpnost s takovými hlupáky a slabochy, jako jsou tihle ti štukatěři a jeho bratr, jim slevovati nebo jim pomáhati, toť hřích, ano, hřích proti přirozenosti a rozumu.

Stavitel byl už nahoře na lešení. Právě šel po můstku z prken.

„No podíváme se na vaši práci!“ pravil drsně.

Když byl uprostřed můstku, počaly — jemu nad hlavou — na radniční věži bít hodiny. Kovové údery zněly tak na blízku, že se mu z toho plíce zrovna chvěly. Bezděky podíval se na svoje hodinky, ukazovaly půl šesté. Zatím počítal údery na věži. Bily čtyry: jedna — dvě — tři — čtyry...

Pojednou šlehla mu hlavou myšlenka, že jeho hodiny jdou špatně. Teď teprve je pět... Vlezl do pasti...

Chytl po zábradlí — ale u můstku nebylo zábradlí — lapl do prázdného vzduchu.

Když hodiny odbily pět, ani o minutu později, sřítíl se s rozevřeným náručím do hlubiny.

HERCOG FERENC

Z maďarštiny O. S. Vetti.

GOTTHOLD EPHRAIM LESSING

(1729—1929)

Duchová atmosféra německého národa, tohoto národa podle slov Grillparzových „jako počasí nestálého a v sobě nejasného“, podléhá právě velkým změnám; je tudíž těžko povědět něco dnes (za posledních sto let to nebylo těžké) o takovém nepochybném klasikovi jako je Lessing, něco, co by zároveň jasně vyjádřilo vztah nynějšího světa k němu. Francouz nebo Angličan by takové obtíže nechápal, neboť u nich se ani nejprudší politické a sociální změny základních duchovních otázek nedotýkají. Ve světě jazykové kultury německé jsme se však octli jaksi v jiném klimatu, odkud musíme zaujímat k tomu, co jest vlastně dávno samozřejmé, docela nové vztahy.

Snažíme-li se však postavit na neutrální základnu, poznáváme, že tento neobyčejný zjev — člověk Lessing — zůstává od nás stále stejně daleko — sice na jiné základně než my, ale aniž se distance nějak patrně mění. Historicky vzato poznáváme dnes snad víc než kdy jindy, jak je spiat se stoletím 18., do něhož tak cele patří, a dále (do minu-

losti) dokonce se stoletím 16., stoletím bojovného protestantismu a bojovného učenectví. Ale měřeno absolutně je nám blížek a patří mezi síly, které mají na nás vliv. Tón jeho polemik, jeho logika spiatá s čímsi vyšším, těžko pojmenovatelným — to, co dělá jeho logiku tak málo suchopárnou — to málo a přece tak významné, co nám pevně tkví v paměti o jeho životě; struktura jeho děl, jejich rytmus — to zvláštní a jedinečné, drsně mužné, ocelově svítící; ta pozoruhodná slova, která někdy jakoby bleskem ozáří temné oblasti našeho myšlení: to tu všechno ještě stále trvá a zasahuje nás silou, již lze upřít snad vše, jen to ne, že by nebyla živá. Naše škola, jejíž zřízení je už také skoro 100 let staré, mu dává imposantní místo, dělá z něho (více než z kteréhokoliv z našich duchovních vzorů) průvodce mládeže. Lze pochybovati o tom, pokud jsou 16letí hoši s to, vycítit velikost jeho charakteru v přístrojení takovém jako je Laokoon nebo Hamburská dramaturgie, ale něco si ti vnímavější z takového styku přec jen odnesou.

*

Mnohem zřetelnější je jeho životnost na divadle.

Zde běží o 3 hry: Minu z Barnhelmu, Emilii Galottovou, Moudrého Nathana. Tyto kusy působí dnes tak jako

kdysi. Není to žádná fráze, když se říká, že by se jejich vyloučením repertoár citelně ochudil. V čem je jejich síla, to není jen invence a jen charakteristika, nýbrž to, že se navzájem doplňují — Lessing napsal výborné role a proto herci udržují jeho kusy na divadle. — Ale tyto role tu nejsou pro sebe; ony tvoří celky a ty celky jsou nesmírně pečlivě propočítány, takže se touto vzájemností role stávají daleko silnějšími, než by byly samy o sobě. Vykalkulováno je na těchto figurách všecko, ale je to vykalkulováno mužem, jehož logika a výpočet byly geniální. Shakespeare stranou a Calderon stranou — ale jmenujte mi mezi Němci nebo vůbec mezi moderními dramatiky jediného, který by svedl takovou postavu jako Ossina pouze proto, že podle výpočtu nutně potřeboval figuru, která by vtiskla dýku do ruky Odoardovy! „Emilia“ je nejunější (konstruovanější) z těchto výtvorů, také v povážlivém slova smyslu, ale hlavně v kladném. Sestava: princ, Maxinelli, Ossina — se zrodí jen v hlavě prvního řádu. Že závěr s motivem Virginie má do sebe cosi překotného a umělého, bylo vysloveno už tisíckrát. Také proti mluvě se dá říci všechno možné — není zde nic nadechnutého, duchového, co se později s Goethem dostalo i do mluvy jevištní, také nic z temné pudovosti, jak ji přinesl Sturm a Dray; všechny tyto figury mluví v příkrých antitesách, v pointo-

vaných obratech, jako by to byli sami myslitelé — ve prospěch této mluvy se dá říci jen jedno — že má v sobě tolik duchového života, že udělala kus čímsi nezničitelným.

Nathana nazvali vrcholem Lessingova básnického genia; Fr. Schl. jej nazval „Lessingův Lessing“, zkrátka *Dilo* mezi jeho díly — jiní jej označují za dílo slabé, jež se zmítá v prázdnu mezi poesii a filosofií. To všechno jsou posudky — o málo lidech se povědělo tolik duchaplného ba i bystrého jako o Lessingovi — ale konec konců rozhoduje divadlo, a tam N. žije podnes — byť i tento kus podle mého cítění nikdy nehráli tak, jak se musí hrát: docela jako tu nejduchaplnější veselohru, kterou máme, docela jen pro ten nevyrovnatelně napínavý dialog, pro to vzájemné číhání na slovo, pro to přihrávání replik, pro ten souboj rozumu (a citu s maskou rozumu); toho je celá hra plna až po ty figury Mameluků (skoro jako kus jednoho z velkých Španělů).

O životě takové „Míny“ se ani pochybnost sama neodvážívá pochybovat — zde je i mimo diskusi mluva — jasnější a kujnější — vtipná a připouštějící více mimiky.

Ale přes všechnu zdánlivou rozmanitost jsou všechny 3 hry úzce spřízněny; jsou to vskutku děti jednoho otce, a tak jako vyplývala z jeho nejvlastnější bytosti jeho polemika, tak i dialektika těchto figur. Každá z nich má cosi

ze svého tvůrce — jako on jsou i ony uprostřed národa hloubalů povahy naprosto nehlobavé; všechny znají požitky myšlení (to je, chcete-li, na nich to nerealistické), ale myslit a jednat, to je jim totéž — a to je na nich to německé.

Jeho vliv byl velký, ale tichý. Schillerův růst, především odvaha k rozhodujícím dílům jeho mládí, se nedají bez něho myslet. Jeho vliv na Grillparzra je skrytý, ale také značný: dialog Grillparzrův, tam, kde je nejlepší a nejdále od Schillera, má sůl v krvi od něho. Na druhé straně dal vzejít takovým Ifflandům a Schroedrum a s nimi celé německé občanské činohře až do dneška nebo včerejška. Jeho hry jsou on sám, obsahem i formou.

*

Jaké bylo jeho dílo, takový byl i on — elastický, stručný, rázný, neuvěřitelně bdělý a uvědomělý (ale beze vši rozpolcenosti a puntičkářství). Takový byl i celý jeho život. Fysiognomicky vzato — abychom užili slov Rudolfa Kassnera, jimž jeho vynikající práce dodávají opravdové váhy — je to postava takové jednodlosti jako žádná jiná v německé literární historii. — Ten vsuktku mužně svobodný duch, ta jeho suchá životospráva; to jeho svobodné uče-

nectví a recensentství ve světě tak těžkopádném, úzkopr-
sém; ta jeho radost z přesedlávání, ze stálé změny (bez
romantické roztěkanosti) — z boje vedeného tak pánovitě
střízlivě; těch několik přátelství s muži, s nešťastným E-
valdem Kleistem, s Mosesem Mendelssohnem; ty pozdní
námluvy a manželství a jeho hluboká a přece rozechvělá
vážnost; jeho poslední léta knihovnická ve Wolfenbüttlu
a jeho časná smrt, také ona — co do střízlivosti — stylu
skoro římského — to úmyslné se vyhýbání vši represen-
taci po celý život — ty skrovné detaily, které známe, ta
přiznaná hráčská vášeň, ty věčně bezesné noci: — To vše
se pojí v imponující celek jako rysy na římské bustě.

Cítit úctu a přiznávat se k úctě tam, kde ji cítil, *to*
vzrušovalo jeho duši. Protože poznal ušlechtilé židy, resp.
jednoho ušlechtilého žida, prokazoval židům úctu; on to
mluví ústy starého Galottiho o onom druhu lidí tolik si
zasluhujícím našeho soucitu a naší úcty — o chorých du-
chem. — Jeho smýšlení je smýšlením století, ale výraz je
úplně Lessingův. Ve způsobu, jak přiznával úctu (a jak ji
odpíral) je celý pathos člověka, kmitající ocelová pružina,
zapuštěná do granitového podstavce — rozumu. Vedle
něho, po něm, trhá záplava hráze: — Překypělost Werth-
ra (kterého nemiloval), překypělost Sturmů a Drangu (jímž
opovrhoval); Jean Paul, romantika, Hegel, Fichte, Schel-

ling, výstřednosti ducha, jimiž myslivý, ale málo činorodý národ odpovídal na francouzské výstřednosti činu.

Byl z jiného rodu; ukázal eventualitu německé bytosti, jež nenašla dědiců; ovládal látku, aniž se jí nechal ovládat. Jeho význam pro Němce tkví v jeho rozporu s nimi. V národě, jehož největší nebezpečí je t. zv. charakter, byl on charakter opravdový. —

HUGO VON HOFMANNSTHAL

Z němč. Frant. Pekárek.

Manželství jest stav čestný (*manželství ve všem poctivé* HEBR 13, 4), ale panenství jest čestnější; neboť *kdo vdává pannu svou, dobře činí, ale kdo nevdává, lépe činí.* I COR. 7, 38. Neodvrhujme tedy, co jest dobrého, ale vyvolme (dejme přednost), co jest lepšího. Tak panenství (panictví) není nám nikterak ukládáno; jest nám toliko navrhováno jako výhodnější. Proto právem dí Apoštol: *O pannách pak nemám přikázání Páně; ale dávám radu.* I COR. 7, 25. Neboť příkaz se ukládá poddaným, kdežto rada se dává přátelům. Kde jest přikázání, jest závazek; kde jest rada, jest přízeň. Předmětem přikázání jest, aby nás pamatovalo na náš stav přirozený; rada nás vybízí, abychom přijali výsadu nebo milost. Právě proto zákon byl dán Židům, a milost těm, kteří vstoupili na jejich místo zvláštním zamilováním; zákon, aby vyzýval k správnému zachovávání povinností přirozených, z bázně před tresty, ty, kdož by zločinně překročili meze, stanovené přírodou; milost, aby zvala vyvolené Boží, jak se zřetelem na dobro o sobě, tak pro lákadlo odměn. A abyste byli proniknuti rozdílem, který je mezi příkazem a radou, vzpomeňte si v duchu na toho člověka Evangelia, jemuž jest nejprve

kázáno nezabíjeti, necizoložiti, nemluvití křivého svědectví. MAT 19, 18. Toto jest přikázání, jehož přestoupení přináší trest. Ale sotva člověk ten odpověděl, že plnil všechna tato přikázání zákona, jest mu dána rada, aby prodal všechny své statky a by následoval Spasitele. Neboť pro to není vlastně přikázání; tu se jen nabízí rada dobré vůli. Nějaká věc opravdu může nám býti doporučena dvěma různými cestami: buď donucením, nebo přesvědčováním (přemlouváním): přinucením, jako v těchto slovech: *Nezabiješ*; přemlouváním jako v těchto jiných: *Chceš-li býti dokonalým, prodej vše, co máš*. Tu to tedy neukládá se žádné přikázání, protože všechno opustiti je ponecháno na vůli jednoho každého. Právě proto ti, kdož se obmezují zachovávatí přikázání, mohou říci o sobě; *Služebníci neužiteční jsme; což jsme povinni byli učiniti, učinili jsme*. LUC 17, 10. Ale panna má právo říci něco více; a takéž ten, kdo se zbavuje všech svých statků, smí jinak mluvití, a to s Apoštolem, v očekávání odměny, která mu jest uchována: *Aj, my jsme opustili všechno, a šli jsme za tebou*. LUC 18, 28. *Jaká bude tedy naše odměna?* MAT. 19, 27. *A jsou panicové, kteříž se sami v panictví oddali pro království nebeské. ř. 12*. Tohle však není přikázáno všem; je to všem toliko navrhováno. Neboť ten, kdo předpisuje povinnosti, musí zachovávatí míru v tom, co předpisuje, jako ten, kdo rozvrhuje úkoly (práce), musí zachovávatí v tomto rozvrho-

vání správnou slušnost (spravedlnost), nedávaje konati každému, než co každý může. Proto Náš Pán dodává: *Kdo může pochopiti, pochop.* Neboť Stvořitel všech věcí ví dobře, jaká jest rozličnost schopnosti každého z nás; a právě proto místo abychom zatěžovali svou slabost závazky, jejichž břímě by nás ještě více oslabilo, spokojuje se tím, že podněcuje ten trošek sil, co máme vnazením na odměny, jež nám nabízí. To věděl též Učitel národů, tento výborný znalec mravů, tento zkušený vůdce našich náklonností a vášní, on, jenž nás učil z vlastní zkušenosti, že zákon údů odporuje v nás zákonu ducha, ale že přece ustupuje milosti Spasitelově. Proto se chránil stejně jak příliš nabádati k panenství, sváděje na nic výhody manželství, a zase takovou hodnotu přiřkládal těmto výhodám, zhasínaje ve věřících všechnu žádost panenskosti. A tak počav vynášení zdrženlivost, říká nezdrženlivosti, jaké jsou proti ní léky. Ukazuje přede vším cenu, nabízenou těm, kdo budou míti sílu následovati vyšší povolání, ale přece nechce, aby se někoho zmocnila ochablost, malátnost a nedůvěra na cestě spásy; a chvále statečnost prvních, nepouští pro to druhých. Sám nás poučuje, že Pán Ježíš krmil lid chleby ječnými, aby nepadal mdlobou na cestě, zároveň co uměl krmiti své apoštoly vlastním tělem, aby mohli (snadněji) dosíci království nebeského. Ani sám Ježíš Kristus neuložil o tomto království nebeském nějakého přikázání,

ale obracel se jenom k dobré vůli; a rovněž ani Apoštol nedal příkázání, nýbrž spokojil se jen dá-
ním rady. Panna povoluje radám, neustupuje však
nikterak nátlaku (donucování). Stejně ani vdovám
nedává se příkázání, ale rada, a ta nedává se jim
toliko jednou, ale opakuje se vícekrát. Neboť A-
poštol začíná slovy: *Dobře jest člověku ženy se
nedotýkati* 1. COR 7, 1. Pak dodává: *Chci pak, a-
byste vy všickni byli, jako já. t. 7.* A ještě praví:
*Pravím pak neženatým a vdovám: Dobře jest
jim, zůstanou-li tak, jako i já. t. 8.* A praví po
čtvrté: *Mám tedy za to, že jest dobré pro na-
stávající potřebu člověku tak býti* (t. j. neženat),
t. 26. A dodává na konec, že *vdova bude šťast-
nější, zůstane-li vdovou*, a to neradí sám od sebe,
ale protože věří, že k takové radě má *ducha Bo-
žího, t. 39—40.* Kdo by se tedy nedal získati tako-
vým rádcem, jenž neklada žádné překážky svobodě
naší volby, omezuje se na to, že předkládá jiným,
čeho výhody zná z vlastní zkušenosti, a o čem ví
zároveň, že není snadno toho dosáhnouti, ani pří-
liš tvrdé to snášeti? Která vdova nebo panna by
tedy odepřela býti svatou tělem i duchem, když se
jí nabízí odměna mnohem vyšší než všechny její
zásluhy, milost mnohem vyšší než obyčejné výhody
života, mzda konečně mnohem vyšší než to, co by se
mohlo vykonati k jejímu získání. — Sv. AMBROŽ,
Lib. de viduis.

ADMINISTRAČNÍ

(Z jara 1933.)

Akce a akcionáři. Dne 8. února: Zpráva z Prahy o „Katolické akci“, kterou jeho excelence p. arcibiskup předem zakázal. „Vynikala paní doktor Birnbaumová, choť, žačka a přítelkyně dr. prof. Birnbauma, jeho opora, chloubka, atd., dáma agilní (jejím prý přičiněním utvořil se přednáškový kruh kolem Filosofické revue atd.), dáma záslužná, dáma řečná, robustní, zvaná mezi studenty „tlustá Běf“... Na schůzi měli se lidé dohodnout a po náležitém seznámení přistoupit k jednání. Nešťastnou náhodou (či šťastnou, jak připomněla paní Běf, ježto prý všechny velké věci začínají s takovými překážkami) byl této embryové formaci dán jakoby název „katolické akce“ a ježto o této věci nebyl včas informován jeho excelence p. arcibiskup jako hlava takovéhoto podnikání, byla celá ta věc jako takováto veřejně v článku uveřejněném v Pražském večerníku, orgánu to lidové strany a tedy i jeho excelence p. arcibiskupa, zakázána. Přes to určitý počet lidí se sešel. Byli tam z Řádu, přišli též Vaši známí, kteří však, jsouce blízko dveří, mohli odtáhnouti, což k své výhodě také záhy učinili, mne, jsoucího dále ode dveří, zarovnaného tam ponechavše. Čímž se stalo, že jsem byl svědkem, což prý se vykládá latině martyr. I vida schůzi zahájenu, pozoroval jsem, ana se slova ujímá paní Běf a k všeobecnému údivu — vysvětlivši ono nedorozumění s jeho excelencí p. arcibiskupem — s přítomnými zvláště mladšími účast-

níky započíná v přátelském dohovoru, jmenujíc některé křesťními jmény, jako Karličku, počkala a t. p. Po té se slova ujal docent H. (slovo v dopisu nečitelné), člověk v takovýchto zasedáních dle chování zkušený, který umlčev paní doktor chystal se s všelikými leistry přednésti program...“ Atd. komicko-heroické líčení „plánovitého postupu“, „poměr k zásadám demokratickým zamítavý“, zvolání „kteréhosi moudrého advokáta: „pak by ovšem stanovy nebyly naší tedy demokratickou vládou schváleny“. Třetí hlas: vždyť ale v encyklice té a té nestaví se papež ten a ten tak odmítavě.“ A pak „komise, odborné skupiny s hlediska věcného i osobního. Návrh 1. komise náboženská, 2. komise filosofická, 3. komise vědecká, 4. komise pro umění, 5. komise pro tělovýchovu. Debata se stupňuje a zájem oživen spory, zda filosofie patří pod náboženství, architektura pod umění, školství pod pedagogiku a ta pod vědu nebo filosofii, zda medicina patří pod vědu, nebo tělovýchova pod medicinu a t. p. Nakonec smírná dohoda a volení jednotliví referenti. Též volili Vaše zástupce, zdá se mi, že to spadalo do oboru náboženství. Podotýkám, že já k tomu nezavdal nižádné příčiny...“ A jiné neobyčejně směšné a veselé věci. Tak tedy máme již zástupce v pražských akcích, bez našeho přičinění! Akcí spousta, rozumů habaděj, ale nám to nepřivede ni jednoho akcionáře s teplejším úsměvem. Náš referent ještě dodává: „Též jsem se odvážil skromně upozornit jisté činitele této akce na Dobré Dílo. I bylo toto uznáno za původní, významné, ale **exklusivní**. Čímž zákaz arcibiskupský byl by dostatečně vysvětlen...“

Výstřižky z novin. „Pošta“ naše jest obyčejně velmi chudá. Tentokrát však přicházejí noviny; celá čísla i výstřižky: Štěstěna se na nás směje jako služka z oken ložerní místnosti a vyklapuje nám na hlavu ze svého uklízacího koše po tahu zbylé losy, jež se nezúčastnily hry. Tolik kdákání, a ani jedno vajíčko.

Ze soukromého dopisu. Ano „Aurum in pondere“. Zlato dobré váhy. Co lze říci lepšího o takovém „Pohledu na Historii“, „Slávě a proslulosti“, „Ohni“, o „Slově Amen“, a všech ostatních kapitolách? Tu knížku ozařuje Sláva. Ta, kterou Hello měl na mysli, ta z vlasti orlů. Když tak pozdě v noci otvírám některou stránku, tu se mi zdá, že z té knihy vychází záře, která osvětluje mou tvář, a vidím, jak v temnotách, do nichž vrhá světlo, probouzí se svět, svět Temnot i světla. Nejvíce mne dojala slova o sv. Divišovi. A je už to po druhé v poslední době, co se s tímto světlem setkávám a byl jsem vždy trefen dobře a hluboce. Po druhé v „Atlasovém střevíčku“ od P. Claudela. —

FRANTIŠEK LAZECKÝ.

Politický názor. Dva diktátoři ve dvou státech (Rusko a Itálie) snadno se dorozumí a spolčí proti jiným státům, i když jsou zcela různých politických názorů. Ale tytéž dva různé ideologické směry v jednom státě (Německo) se nesnesou, a budou zápoliti, dokud některý nenabude vrchu. Všechny různé směry (Československo) snesou se jen tam, kde se tím vlada jen barví, kde se žádné víře nežije, kde jest hojná úroda vojáků Švejků a filosofů KČ.,

kde totiž i v agonii zavládá legračina. (Poznámka před volbami v Německu a před paktem Malé dohody, po četbě umírání Pavly Kytlicové u Jakuba Demla).

Náhlá potřeba. Scholasta J. L. Fischer, který asi podědí zatvrdlou stolicí profesora Krejčího. Řeč u něho jest marně ženského rodu. Nic s ní nezplodí než školské věci, neboť dělá filosofii ze slov, jimž se naučil u profesorů a novinářů, kteří pracují v odpadlickém kvašení v hranicích presidia. Bude to možná měkčí stolička, neboť má spěšnou potřebu kulturní revize, věnovanou F. X. Šaldovi. Ryje proti Masarykovi, Palackému, drbe se o pomníky (dílo Vrchlického) a na konec usuzuje: „Je třeba tedy si uvědomiti, že národ nežije minulostí ani pro minulost, nýbrž přítomností a pro přítomnost“. José Ortega y Gasset jinak tomu rozumí: „Ať chceme nebo ne, lidský život je ustavičné zabývání se něčím v budoucnosti. Už v přítomném okamžiku se zabýváme chvílí, jež se blíží. Žít znamená jednat. Jednat značí uskutečňovat budoucnost. I když jednání spočívá v pouhém vzpomínání. Vzpomínáme v tomto okamžiku, abychom dosáhli něčeho v okamžiku následujícím, a třebas to byla jen rozkoš ze znovuprožívání minulosti. Nic nemá pro člověka smyslu leč ve funkci budoucnosti. Kdyby národ záležel pouze v minulosti a přítomnosti, nikdo by se nestaral o jeho obranu proti útoku. Avšak národní minulost vrhá šťastné sny do budoucnosti. Kdo tvrdí opak, je pokrytec nebo hlupák.“ (*Vzpouřavů*, p. 142.)

„*Nous voulons prêcher d'exemple*“. V *Intransigeant*, velkém Pařížském žurnálu (Samedi 18. Février 1933), píše Claude ALAIN: Byli jsme přijati p. Benešem, ministrem Československa, se zářícím úsměvem v saloně, plném slunce a vůně nádherných rudých růží.

Jen vstoupíte, a cítíte na ráz, jak tu vládne optimismus. Dobré slovo: vládne! Ba překypuje. Pan Beneš září. Již tolik let se namáhá o udržení míru, a je to podnik nesnadný, neboť co překážek, co kritiků musí stále přemáhati, kolikrát musel již couvnouti, a jaká teď radost pro něho, když vidí, jak se mu dílo zaokrouhluje a dokončuje.

Ale p. Beneš nemá rád řeči o „dokončení“.

— Dokončeno? Nic není dokončeno, volá rozjařen, ani svět není dokončen, jak by tolik pessimistů nám rádo namluvilo. Naopak, všechno počíná. Nesmíme si skrývati, že ani my, ani mladé pokolení, které bude po nás následovati, nevidíme konec obav a trampot, v nichž se teď zmítá Evropa a svět napolo pomatený.

— Víte-liž, že my, tři mocnosti, představujeme 48 milionů obyvatel? A v padesáti letech bude nás 70 milionů, a náš celkový povrch měří 680.000 čtverečných kilometrů, dvakrát více než Itálie, dvě třetiny Francie.

— Naše dílo? ale to je dílo všech pokolení, jež přijdou po nás. Chceme kázatí příklad. Bude dobře, není-liž pravda, nechati práci druhým?“

Práci druhým ...

— A zvláště, zvláště, oznamte důkladně svým čtenářům, že netřeba snad nad tou naší milou planetou hned zoufati, když v této chvíli blázní trošku více než obyčejně.

Ještě, díky Bohu, neobjevila se znamení, jež mají věštiti konec časů.

Namodlený jako pecka. Šel jsem v neděli z kostela s jinými přespolními. Jdeme kolem improvizovaného výkladu zeleniny a jiného hokynářského zboží, a za výkladní lavicí stojí dcera prodavačky a zubí se na známé tetky: „No tak, zase z božího kostelíčka, a namodlený jako pecky“. Na to si vždy vzpomenu, když vidím pod hlubinářskými články jméno Dominik Pecka. „Dělá nároky“ na panštější styl, všímá si i vědy a vyšší literatury, Baudelaira, Bloy, Hella, Maeterlincka a j. Chce patrně, abychom si ho všimli i my, což někdy, nezomrzí-li nás do té doby tyto poznámky, též učiníme.

Dr. Braitó píše a fiskne: „Jsem již řadu let knězem a jedno mě v kostelích naplňuje podivem: Při obvyklých pobožnostech jsou z většiny navštěvovány babičkami. Tohle není to podivné. Podivné je, že babičky umírají, ale nevymírají! (Ono mu to není podivné, tak hloupý není, ale píše mu to tak, když „spisuje“; kdyby to psal někomu kromě této funkce spisovatelské, jistě by to nenapsal, znám ho osobně a dosvědčuju, že je s ním řeč, ale jen na obyčejný způsob přirozené rozprávky, kdy se zapomene a nedělá vynikající osobnost a spisovatele. A dále:) Babičky se pořád doplňují, ale mladých zato v kostele nepřibývá. Cožpak je to správné, nechávat si Pána Boha až na konec? Až už nás nikdo nechce, ani svět, pak teprve si vzpomenout na Boha? **Pak teprve obtěžovat kněze? Ale,**

skutečně obtěžovat? Bůh chce oběť čistou, dokonalou a ne až to, co na něho zbude, **kdy už ani není skoro možné hřešit? Jakou cenu má toto pozdní ovoce?**“ — Vidíte, pěkná pastorec! Vydávají profesori bohoslovného učiliště řádu dominikánů v Olomouci. Církevně schváleno!

„Lidovecké“ stanovisko. Slovo jistého majitele nebo nájemce restaurantu, jenž pracuje též „lidově“ a hájí právě ve při o cosi své „lidovecké“ stanovisko. Když jsem za této rozprávky tvrdil, že se na nynějších školách studuje na špatných psychologických základech, zamysliv se, povídá melancholicky: „Bude to tak nějak, vidím to na sobě. Já byl na študiích, jak se říká: trouba, zkrátka vůbec nešlo mi to a taky jsem toho moc nenaštudoval. A vidíte, přece teď si dobře žiju.“ Při tom hlas mu přechází do dojemné důvěrnosti, jakoby se bál nediskretně dotknout svého blahobytu. Jinak mluví jako elefantím chobotem, a bude asi brzy, jak se stává takovým melhubům, poslancem.

JSK. Z dopisu: To, co dělá Brait-Durych s theologií, nevede k nějaké bludné nauce, nýbrž jest to pustošení a břídění posvátné vědy. Rozpustilé plouhání pšenice! Všimněte si, že oba, zvláště Durych skoro nikdy necitují ze Svatého Písma ani z Otců, jak při látce, kterou obrábějí, jest nezbytno. Vždyť to, co dělají, není nějaká činnost tvůrčí, neboť pak by v tom musela býti zjevna jistá zkušenost, jistý stylový přízvuk, punc osobnosti. A červy sofismat se to jen hemží. Je to monotonní papouškování toho, co

jim letělo kolem uší, když seděli ve škamnách školy; hlubší vnímací pozornost jim při tom vůbec nepracovala, a tak se v nich věci, takto nedbale poslouchané, řádně nerozlehly. Jako když se do basy nasype hřebíků.

Olomouckým babičkám radím, aby chodily do jiných kostelů než k Dominikánům, kde, jak praví na Hlubině, obtěžují dr. Braitu. V Olomouci jest dosti kostelů, nejsou od sebe daleko a jsou většinou prázdné. Všude budete Bohem vítány ve dnech svého kajičného stáří, i když jste mladá léta proflámovaly. Jest takové dnešní postní čtení: „Kdyžby se odvrátil bezbožný od bezbožnosti své, kterouž páchal, a činilby soud a spravedlnost, tenť duši svou obživí. Nebo hledě a odvrátě se ode všech nepravostí svých, kteréž páchal, životem živ bude a neumře.“ EZECH. 18, 27.

Doctrina et veritas. „Ano, křesťanské myšlení a modlitba je věcí intelligence, ale křesťanský život je věcí vůle...“, tak učí v Akordu (VI, p. 49). Věta ta je nemožná. Kdo to napsal, nerozumí vůbec, co jest modlitba, zrovna jako nerozumí lásce, když praví o ní na téže stránce, že jest to „nejpodstatnější *vlastnost*“. Guéranger je v tom mnohem jasnější, když praví: „Modlitba jest pro člověka prvním z dober. Jest jeho světlem, jeho potravou, přímo jeho *životem*, protože ho spojuje s Bohem, jenž jest světlo, pokrm a život“. JAN VIII, 12, VI, 25, XIV, 6.

Roč. I. str. 31. má takovéto libomudrcství: „Konečně nesmírně poučné jsou i stáť, v nichž se ličí především ustavení se měšťanského stavu *tak svrchovaně svobodného (!)*, jako šlechta a klerus a *boj proti právním přežitkům minulosti (?)* které si nové potřeby vynutily někdy klidněji, někdy ale i přes tuhý odpor církve a šlechty. Tento proces je svrchovaně poučný — a zase bylo by možno navázat naň mnoho analogických poznatků z doby nové. Je z něho dokonale jasno, že morálka podmiňuje právní zákonitost a že sama je více méně poutána poměry národohospodářskými. *Že je a musí být měnivá, že nemůže ustrnout v dogmatu, nemá-li vzbuditi odpor přímo revoluční a zákazonosný.*“ (A. Birnbaumová.)

Morálka musí být měnivá!! Vydávají dominikáni v Olomouci, kteří jsou podle téže stáť „favority měšťanů“.

Fysický řád základem řádu metafysického. (Roč. IV., str. 151.) Jsou tam věty: „něco je v rozumu“, „nevnímám nic“, „nic není v rozumu“, jako samostatné argumentační položky, jakoby bylo možno jisté věci vyříditi takovouto syllogistickou hantýrkou. Fysický řád základem řádu metafysického! No baže, bez hrnce není člověk hrncířem, a bez stvoření nebyl by ani Bůh Stvořitelem. Ale už ve vyšším zaměstnání lidském jako jest básnictví připouští se napořád, že člověk může býti básníkem, a nemusí udělati a vydati ani jednu báseň. Tedy takto pojímají oba řády jest dětinské stanovisko. Já býti filosofem, ani bych to nedokazoval. Je to příliš školácké, takto postavený problém. Po rozsáhlých pracích kardinála Dechampsů můžeme studovati jenom *Řád*; od dominikánů by nám stačilo, kdyby řádu fysickému, nádhernému Vesmíru nepřezdívali „ubohé stvoření“.

Někteří jejich přispěvatelé mají celkem rozeznávání správné, ale toto dobré poznání utápějí v šlemovité a pěnové dikci, takže jim nestačí prosté *řešení*, ale chtějí se též slohově blýsknouti. A tu se stává, že stylová mašinka hrká, přeskakují kolečka, myšlenka v překotných odskocích zapomíná svého ústředí, k němuž má směřovati, a noha, která by se v ní ráda postavila na pevně, ukluzuje, a čtenář (i když není opilý tímto pěnovým „mokem“) nemůže zasaditi do dveří klíč a dveře k „filosofiím“ takto servirovaným otevřiti. Souvisí to se špatnou drenáží, a půda pak plodí takovéto krouceniny:

•hejna intelektuálních běsů se shlukla, aby *zhmotněna* organisovala systemisaci záhuby.◀
— »Lidé trpící nedostatkem víry v transcendentno, aby je *zmaterialisovali* a učinili je viditelným svým nemocným očím.« — »Vášeň . . . je smyčcem hrajícím . . . na *buničtnu* našeho těla.« — »Požadavek *ztělesnění* tužeb . . .,« a p.

Špatné názory některých vyjadřujeme přímým opakem:

Touha po vládě nad světem atomů(1) není nesmyslná a pošetilá. — Nacionalismus, marxismus a jiné separatismy nejsou *uvnitř* království Jediného, a to proto, že jsou z tohoto království vyvrženy ven »do temnotí zevnitřních«. — Politika jest opravdu světu nadřazená. V tom si p. Vidal nepomůže, i když dnešní politikové bývají bezmocnými snímacími beránky veřejné ostudy. Ostatně — aby mu nebylo příliš trapno ze zařízení tohoto světa — třeba vědět, že jest politika a Politika.

Konečně nezdá se nám, že by lékaři jako stav byli hlavními zrádci ve smyslu Bendo-vých klérků (nikoliv kleriků). Proč právě ti to odnesli, jest naprosto nepochopitelné. Známe velmi dobré *lidi* mezi lékaři. Též věta, kterou jim vyčítá (»Dovoleno jest vše, co neškodí zdraví«), vzata v celé šíři mystické, je dobrou větou, neboť není jen zdraví tělesné přirozenosti v Pádu, ale i Zdraví té žádoucí rajske přirozenosti, kterou jsme Pádem ztratili, a které zde ve Vyhnanství máme zpět dobytí.

Nejnešťastnější jsou vzadu ty drobné posudky. Pěstují jen *ob-*, ale *roz-* jest přímo zakrnělé, čímž vzniká ideová mlha. Nebezpečí očního zákalu. Neudá-li posudek jasně směr k úběžníku, tápete po tmě.

K případu Blondelovu (roč. IV., str. 180.): Že jeho „Problém katolické filosofie“ založen jest na díle kardinála Dechamps-a, primase Belgie, jehož thése byla přijata do Konstituce Viry Vatikánského Koncilu, o tom v posudku není ani zmínky. Nám jest držet pravdu Koncilu i proti scholastické „racionální filosofii“; (antagon. ostatně zdánlivý). Byliť jsme pokřtěni dříve, než jsme začali mudrovati, a znamení křtu jest nesmazatelné, není nám tedy možno absolutně se postaviti na stanovisko nějakého pohanského nebo židovského rozumu. Tu jen se můžeme dohadovati a takové myšlení v domněnkách jen konstruovati. Nám možno mysliti s Blondelem, s kardinálem Dechamps-em a s Koncilem jen křesťansko-katolicky. Raději nechci myslit, než mysliti proti Církvi.

GUILLAUME APOLLINAIRE

PAHORKY Přeložil Jindřich Hořejší. Upravil K. Dyrynk. Vytiskla Státní tiskárna v Praze písmem Grégrova Romana 51 výtisk na italském ručním papíru Fabriano. Vydal Vincenc Svoboda v Praze. Formát 19 cm × 12½ cm, str. 22. Cena neuvedena. Titul a tiráž dvojnásobnou barvou; rovněž iniciálka červeně.

Krásná báseň znamenitě přeložená a vydaná. „Pahorky“ jsou oni Vrchové Historie, k nimž lidstvo vždy upírá zraky jako k visírům duchovních obzorů: „Mezi lidmi pahorky jsou, přecházejí ostatní, vidí v dálce budoucnost lépe nežli v přítomnosti, přesněji než minulost... Hloubky v našem vědomí, zítra již vás probádáme, jaké bytosti kdo tuší, vyjdou z těchto propastí, s nimi celé nové světy... Proroci už vyvstávají, v dálce modré pahorky... Pronikněte zlaté taje, všechno je jen chvatný plamen, z něhož růže vykvétá, z něhož vane sladká vůně.“

HENRI POURRAT

KAŠPAR Z HOR Přeložil Jan Čep. III. díl přeložil Václav Čep. Vytiskl a vydal Melantrich A. S. v Praze, v listopadu 1932. 2 svazky formátu 20 cm × 13 cm, I. svazek 408 stran, brož. za 40 Kč, váz. za 50 Kč; II. svazek 464 stran, brož. za 40 Kč, váz. za 50 Kč.

Mimo vydání obyčejné vyšlo 10 číslovaných výtisků na ručním papíře Vergé Blanc a 30 výtisků na imitaci japonsku.

Slavná, bohatá historie Auvergueská z posledních let Císařství a z prvních let Restaurace. „Dýchá zhluboka zdraví, čistotu, vzduch. A nemůžete odolat touze, utrhnout si kvítka, která jsou nejbližší hvězd... Byli by šli celou noc travou a borůvkami, jako by je čekalo ráno jakési neznámé království... Večeřeli sedíce v kruhu na kozích bradách, na maceškách a jiném kvítí, jehož jména neznali; snad to byly květy balzámu. Srdce kamsi uletělo s větrem, jako by se byli dostali na nějaký svět, kde na všecko svítí hvězda přátelství... Čtyři dívky se držely za ruce a zpívaly. Kdyby je byli slyšeli andělé, byli by se zastavili na cestě do ráje... Vycházelo Boží slunce nad stuhou vzdálených hor, které stály na kraji světa... V jeho štěstí

bylo tolik nevinnosti, že se okolo něho honily prázdným a otevřeným kostelem konopky a jirčiky. Pak přicházel takový mír, čas úplně zmizel. Zdvihl se, plul vzduchem nad věcmi a bylo to tak lehké: nic nepotřeboval, jen sedět v tom ráji." — Přeložit to mohl arci jen p. Čep. Pro vzdělané i pro lid. Nejzajímavější novinka požehnaných Vánoc léta Páně 1932.

A. K. ČCHEIDZE

ZEMĚ PROMETHEOVA

Přeložila Žofie Pohorecká. Obálka a vazba J. Švába. Nové bibliotéky, kterou pořádá dr. Mil. Novotný, svazek XXXIX. Tiskla „Osvěta“, společnost s o. r. ve Valašském Meziříčí. Nakladatelé Kvasnička a Hampl v Praze, 1932. Formát 18 cm × 13 cm, stran 252. Za 25 Kč.

Když píšeme tyto poznámky na listky, jež v podstatě nejsou než bibliografickým záznamem, tu nechceme dělat literární genre, jemuž se zvyklo říkati Kritika, nýbrž buď naznačiti poněkud místo díla v hierarchii Studia, nebo prostě svazek odvrhnouti nebo doporučiti. Tuto *Zemi Prometheovu* doporučujeme všele každému, kdo má rád zdravý vzduch hor a rozhledy výšin. Je to o Kavkazu a jeho patriarchálních lidech. Jsou zde detaily čisté a prosté krásy, bez moderní složitosti a rovněž i bez moderních jedovatostí, umné věty věkové moudrosti a vůbec celkový dojem z četby jest mocný, za to vám ručíme. Jsou to mohamedáni, ale dýchá se mezi nimi volněji než mezi dnešními křesťany. Křižáci vyhynuli, ale ti, s nimiž tehdy tak zuřivě bojovali, se zachovali v pouštích a horách, a tuto jest předveden bohatý život tohoto hrdinného a sveřepého živlu.

VIKTOR G. ŠKLOVSKIJ

ZÁPISKY REVOLUČNÍHO KOMISAŘE

VZPOMÍNKY Z LET 1917—1922.
Petěrburg-Halič-Persie-Sarátov-Kyjev-Petěrburg-Dněpr-Petěrburg-Berlín. — Přeložil Boh. Mathesius.

Knihy osudů a práce, sv. XII. Vydalo v listopadu 1932 nakladatelství „Orbis“, Praha XII, Fochova 62. Vytištěno písmem Ronaldson. Formát 22½ cm × 14 cm, str. 304, za 35 Kč.

„Řeka nesla všechny a celá moudrost zakládala se na tom, poddat se proudu.“ Když se seznámíme s povahou tohoto „hravého dítěte“, jež má na světě jenom „hru“, pak možno tyto memoáry čísti s opravdovým užítkem. Autor jest venkoncem pravdivý, srdečně upřímný, dětsky srdečný, rozpustile se bavící v hrůzách revoluce, a při tom člověk dobrý k bližnímu, ale bez ideových úběžníků. K vyššímu životu idejí jakoby ho příroda neobdařila orgány. Že revolucionářská ideologie nestačí, k tomu se bez ostychu přiznává. Rád bych ho viděl též se strany soudu Božího. Ale tu jest neproniknutelná záclona a bez hypotézy o nějakém rajském nebo pekelném *pfactvu* duši si o věčnosti takovýchto lidí nesestavíte žádného poněti.

WILLA CATHER

STÍNY NA ÚSKALÍ

Přeložila Alice Schiffová. Vytiskla tiskárna Polygrafia v Brně pro firmu Fr. Borový, nakladatelství v Praze 1932. Formát 21 1/2 cm × 13 1/2 cm, stran 256, brož. za 32 Kč, váz. za 44 Kč.

Kanada, Québec, 1653: »Chcete, abych Vám poslala semena květin této země. Objednáváme je však pro svou zahradu z Francie, neboť zde nemáme ani příliš vzácných, ani krásných. Vše je zde divoké, květiny stejně jako lidé.« Přes to je to oproti nynější rozvrácené společnosti přímo idyla. »Je tu vždy dbáno oněch malých odstínů pocitů, které zjemňují i všední věci.« O Matce Boží je tu veliké slovo v modlitbě jisté hříšnice: »Královno Nebes, tys poslední útočiště bedných a vyvržených; celý svět mne opustil; tys má jediná naděje; jen tvoje moc sahá až tam, kam já jsem klesla; Maria, Matko Ježíšova, smiluj se nade mnou.« Celkem se nám knížka jeví jako ta poustevnice na str. 127. : »Kamkoliv přišla, všude vnášela radost, jako by sama poustevnice byla poslala všem těmto rodinám, jichž neznala, kus živoucí krásy — kvetoucí růžový keř nebo pěkný ovocný strom, obtížený plody.« — Podivno a pozoruhodno jest, že knihu tu, s ovzduším ryze katolickým, doporučil r. 1931 prezident Masaryk jako nejzajímavější svou četbu toho roku. Když ne o vyznání, rozhodně to svědčí o jeho vkusu.

ALBERT LONDRES

VĚČNÝ ŽID U CÍLE

Autorisovaný překlad
Heleny Teigeové. O-

bálku navrhl J. Kaplický. Vytiskla knihtiskárna Müller a spol. v Turnově pro nakladatele Václava Petra v Praze II, Lützowova 27, léta Páně 1931. Formát 19 1/2 cm × 14 cm, str. 196, za 20 Kč, váz. 32 Kč.

Spisovatel, světoběžec, zahynul tragicky na *Georges Philippar*. Jest to reporter vyššího slohu. Co vidí, podává věrně a umí to oživit. Baví zajímavými *fakty*. Co o Židech praví, jest správná látka, ale jest to jen látka, kterou třeba teprve zpracovati k vyššímu vidění Historie. Pro nás křesťany Žid jest stálým, nesmazatelným svědectvím Spáasy. Ani ti, kteří již Mesiáše nečekají, nemohou sřásti se sebe Čekání, k němuž jsou určeni. K Studiu knížka potřebná.

29. archy k Velikonocím I. Páně 1933 obsahují:

<i>Velikonoce</i> od dr. Cinka	listy 6
<i>Ave Maria</i> , básně: Enrico Pea	1
<i>Zjevení na hoře Eskioga</i>	8
<i>Předjaří</i> a jiné polské básně	2
<i>Saul</i> od <i>Andréa Gida</i>	2
<i>Gotthold Ephraim Lessing</i> od von <i>Hofmannsthal</i> a	4
<i>Smrt Kateřiny Jagajlovny</i> od von <i>Haidenstama</i>	4
<i>Menuet albatrosů a sarabandy červů</i>	2
<i>O páté hodině</i> od <i>Ference</i>	4
<i>Posel Pána Boha</i>	2
Nauka: HONORABILE CONJUGIUM	2
<i>Administrační</i>	4
<i>Orientační listky</i>	4
Kresby (Frant. Vik. Vokolek, Horn; starý dřevoryt; linoleum Metho- dēja Floriana)	7

Tiskl Josef Sýkora v Třebíči. Skladem u Marty Florianové ve Staré Řiši na Moravě. — Tyto 29. archy k Velikonocím I. P. 1933 prodávají se za 9 Kč. — Prosíme přátele: doporučejte nás ve svém okolí. Každý milodar s díky přijímáme. Naše Akce totiž velmi souvisí s penězy.

